

Брой 10 (1993) Година LXIII, ISSN-0205-0943

октомври 2022 г.

Цена 1 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС

Не чакайте ехото,
абонирайте се за
вестник "Ехо"

Каталоген № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Спортно-туристически празник „Ксифор 2022“ – есенна кампания „Движи се и победи“ – 1 октомври, 15 октомври и 22 октомври – Велико Търново, ТД „Трапезица 1902“ – гр. Велико Търново, Общински съвет и Община Велико Търново, Младежки дом – гр. Велико Търново, програма „Синди“

Среща и поход на туристическите дружества от Североизточна България – 16-17 октомври, хижа „Върбишки проход“, БТС, ТД „Мадарски конник“ – гр. Шумен

Песенен празник на туристическите хорове „Слава вам, будители“ – 29 октомври, Пловдив, БТС, СТХБ, ТД „Шипка“ – гр. Пловдив, БФТВ

Международен ден на Черно море, почистване на плажа и туристическите пътеки около хижа „Черноморец“ – 31 октомври, хижа „Черноморец“, ТД „Родни балкани“ – гр. Варна

Поход „В царството на дивата цикала“ по случай празника на град Дряново – октомври, гр. Дряново – Дряновски манастир, ТД „Бачо Киро“ – гр. Дряново, Община Дряново

Зелен маратон (коломаратон) – октомври, по наредба, ТД „Родни балкани“ – вело клуб „Устрем“ – Варна

Изкачване на връх Миджур – октомври, Чипровска планина, ТД „Бонония“ – гр. Видин

„Кестенова вечер“ – среща на туристи ветерани – 28-30 октомври, Петрич, ТД „Калабак“ – гр. Петрич

Походи, посветени на 1 ноември – Ден на народните будители – октомври – ноември, по места, БТС, ТД

Традиционен поход по случай Деня на народните будители до ИАР „Мадарски конник“ – 1-2 ноември, ИАР „Мадарски конник“, ТПД „Орлови скали“ – гр. Провадия

Туристически поход „По руските паметници в Етрополска Стара планина“ – 19-20 ноември, Етрополска Стара планина, ТД „Старопланински турист“ – гр. Етрополе

Национален ученически спортно-туристически събор „Снежан рай“ – декември, по наредба, ТД ПЕС „Мусала“ – гр. Самоков

РЕКОРДЕН БРОЙ УЧАСТНИЦИ В „ПО СТЬПКИТЕ НА АЛЕКО С ПРИЯТЕЛ“

Над 600 човека взеха участие в най-голямото отборно състезание по планинско бягане в България.

Въпреки че денят първи октомври бе изпълнен с богата палитра от различни метеорологични условия – слънце,

дъжд, мъгла и силен вятър, състезанието „По стъпките на Алеко с приятел“ премина успешно, всички отбори взаимно си помагали и съдействаха събитието да премине безопасно, безпроблемно и с много настроение.

Състезанието „По стъпките на

Алеко с приятел“ е посветено на първото изкачване на Черни връх, направено от Алеко Константинов и Никола Тангилов през 1889 г. Именно това вдъхновява Алеко да постави началото на организираното туристическо движение в България и популяризирането на Витоша като дестинация за отдих.

Какво прави „По стъпките на Алеко с приятел“ толкова уникално и защо интересът към състезанието е все по-голям?

Това е единственото изцяло отборно състезание по планинско бягане в България.

„С всяка година имаме все по-силни и подготвени участници със сериозни постижения. Въпреки това „По стъпките на Алеко с приятел“ запазва уникалния си характер и си остава много повече кауза, отколкото състезание. Нашата философия е да насърчим всички хора без оглед на възраст, физическа подготовка и възможности да прекарат заедно

един прекрасен ден в планината, да усетят и споделят с близките си радостта от движението и общуването с природата“, обяснява Димо Христов, главен организатор на „По стъпките на Алеко с приятел“. Затова сме много щастливи, че и тази година се включиха отбори, в които участват и хора с двигателни ограничения, незрящи и глухонemi. Много сме горди, че те искат да бъдат част от това приключение, чувстват се сред приятели и доказват, че когато има желание и екипен дух, всичко е възможно“, допълва той.

Маршруте бяха два:

- „Късо трасе“ – приблизително 11 км. (започва от Владая – х. Панчо Томов – с. Владая)
- „Дълго трасе“ – приблизително 27 км. (започва от с. Железница –> Черни връх –> с. Владая)

<https://postupkitenaaleko.com/track>

►► на 12 стр.

ЗАЩИТА НА ЗАКОННОСТТА И СПАЗВАНЕ НА УСТАВА НА БТС

В този дух премина заседанието на Управителния съвет на БТС, проведено на 27 септември т.г. в централата на съюза в София. Основни теми на обсъждане бяха утвърждаване на Правила за провеждане на свиканото от УС на БТС Общо събрание на БТС, насрочено за 15 октомври 2022 г. в Баня; разглеждане на предложения за промени в Устава на БТС; финансов отчет за миналия период, приемане на туристически дружества и прекратяване на членство на туристически дружества в БТС и др.

След разглеждане на отчета за приходите и разходите на централата за осемте месеца на 2022 г. членовете на УС на БТС установиха тенденция към стабилизиране на финансовото състояние на съюза.

Ръководството на организацията утвърди правила за провеждане на предстоящото Общо събрание, съобразени с Устава на БТС и българското законодателство. Относно правилата за регистрация бяха взети решения делегатите да се регистрират след представяне на протокол за решение на Общото събрание на представлявания член на БТС и

пълномощно за същия; членовете на Управителния съвет и на Инспектората са делегати по право, но нямат право да гласуват на ОС на БТС.

В оперативен план бе прието от 01.01.2023 г. коричната цена на в. „Ехо“ да стане 2 лв., а цената на годишния абонамент – 20 лв.

EXO

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК С
ОБНОВЕНО СЪДЪРЖАНИЕ И ВИЗИЯ

АБОНИРАЙТЕ СЕ ЗА ВЕСТНИК „ЕХО“!

От 15 октомври т.г. започва абонаментната кампания за 2023 г., която ще приключи на 15 декември 2022 г.

Вестник „Ехо“ е с каталоген № 255 в клоновете на „Български пощи“ ЕАД. Можете да се абонирате и чрез разпространителска фирма „Доби прес“ ЕООД (тел. 02/963 3081)

Годишният абонамент е 20 лв. (с отстъпка спрямо коричната цена на един брой, която от 01.01.2023 г. става 2 лв.)

№12 100 НТО
СВИЩОВ

►► 4

100-ГОДИНИ ТД
„МОМИНИ ДВОРИ“

►► 5

ПЕТРА

►► 13

ПОХОД ПО ПЪТЯ НА ЧЕТАТА НА КАПИТАН ДЯДО НИКОЛА

На 15 август т.г. за 16-а поредна година се проведе възпоменателен поход по пътя на четата на Капитан дядо Никола (Никола Филиповски). През август 2006 г., по инициатива на Митю Калчев и Кунка Дабкова, председатели на Клуба на туристите ветерани в гр. Трявна, е възстановен походът от село Енчовци до лобното място на войводата в махала Дончовци. В традиционното събитие

участваха организаторите от Община Трявна, туристи от ТД „Узана“ - Габрово и туристи ветерани от град Трявна и село Енчовци.

В ранното утро на големия християнски празник „Успение на света Богородица“ на площада пред старата часовникова кула в Трявна след кратка информация за програмата на похода групата се отправи с автобус към село Енчовци. Слязохме пред църквата „Св. Успение Богородично“, където ни посрещна Райна Събева -

председател на местното читалище „Отец Паисий-2020“, почерпи с чаша кафе, разказа накратко за преминаването на четата през селото и пожела успешен поход. Ръководителят на похода Кольо Дабков от община Трявна определи за водачи на групата Атанас Сидеров и Пламен Петров от ТД „Узана“ - Габрово.

Точно в 12 часа бяхме пред читалището в Новата

махала, днес квартал на Габрово, дало на България личности като Васил Априлов и Николай Палаузов, основали първото новобългарско училище - Априловската гимназия. Тук походниците бяха посрещнати с хляб и сол от Боряна Христова, секретар на местното читалище „Зора-1872“, а пред мемориала на Априлци Росица Данаилова разказа за живота и делото на Никола Филиповски (Капитан дядо Никола). Кольо Дабков припомни думите на войводата, изречени пред жителите на селото: „Свободата без жертви не може. Може и да не сполучим, но ще посеем поне семето, от което ще изникне

чистата свобода“.

С пожелания за успешен поход се отправихме към Соколски манастир, където се установява четата след Новата махала и освещава знамето си. По традиция бе отслужена молитва в памет на войводата и четниците.

Възпоменателното тържество продължи в Габрово, в района на Гърбавия мост „Шипка“ (днешния Шиваров мост). Тук четата води единствената битка. Габровци дошли да посрещнат четниците. Надвечер Капитан дядо Никола разбира за предателство и се обръща към събралото се множество: „Запомнете дядо си Никола. Аз сега покачвам звънче, което след време ще стане камбана!“

В късния следобед се поклонихме пред лобното място на Капитан дядо Никола. В нас отекнаха пророческите думи, защото неговото звънче стана камбана, която е била чула след 20 години, когато през април 1876 г. множество патриоти отдадоха живота си по подобие на Капитан дядо Никола, за да извикат свободата на Родината.

Пламен ПЕТРОВ – секретар ТД „Узана“ – Габрово

ПРЕКЛОНЕНИЕ СРЕД „ВЕЛИКАТА РИЛСКА ПУСТИНЯ“

Николай Проев е роден на 21 август 1962 г. в Банско. Той е най-универсалният ни алпинист. Изкачил е два седемхилядника – Ленин (Авицена) и Комунизъм (Исмаил Самани). Бил е на Монблан, Пти Дрю по маршрута „Пиер Алан“ и на първенеца на Австралия – Маунт пик. Като ски алпинист има шампионска (1982 г.) и три вицешампионски титли, а като спортен катерач е шампион през 1984 и 1985 г. индивидуално и по свързки. Той е единственият ни двоен майстор на спорта – по алпинизъм и спортно катерене. Николай Проев - Пройката загина на 20 октомври 2011 година на връх Чакро в Непал. Освен че бе един от най-опитните ни професионалисти в алпинизма, той бе сътрудник на НСА „Васил Левски“ и не на последно място човек с голямо сърце. Той бе част от експедицията, качила нашия парализиран сънародник Иван Кожухаров на европейския първенец Монблан.

Група туристи от ТД „Вихрен“ - Банско с ръководител Елена Кадева посети Рилския манастир на 21 август 2022 г. Това посещение бе свързано с отбелязване на датата, на която известният алпинист Николай Проев от Банско щеше да навърши 61 години, но през 2011 година загина при изкачване на връх в Непал.

Въпреки дъждовното време никой не отсъстваше, нито за-

късня. През целия ден валеше, но това не попречи да отидем до Кирилова поляна и до храма и скалата на Свети Иван Рилски.

В манастирския двор бяхме впечатлени от свежата реставрация, многото цветя по чардаците, озвучаването на службата в църквата. Положихме два красиви букета на гроба на Неофит Рилски – просветител, енциклопедист, книжовник и вдъхновител, роден в Банско и обиколил много места в България.

Група се разпръсна в църквата, музея, на закуска с мекици и по магазинчетата за сувенири. Зад манастира всичко е обновено. Построен е голям хотел „Царев връх“. Бунгалата край реката ги няма. На Кирилова поляна има ресторант „При чичо Кирчо“, там се предлагат и места за преспиване. Обядвахме в друго ресторантче на самата поляна - стопанката е от Банско и е създала уютен двор с чадъри и маси. Предлага скромно меню с български специалитети. Някога като млада е избягала с любимия мъж в село Стоб, а сега живеят целогодишно в тази малка хижа.

Тук, под чадърите и проливния дъжд, отбелязахме годишнината на Николай Проев. Вдъхновена, авторката на тези редове сътвори стихотворението **Преклонение**, посветено на легендарния алпинист, и го прочете на присъстващите.

Мъглата се разпръсна и се показаха зъберите на красиви скали. От тук започва алпийската част на Рила. Дишахме дълбоко, заредихме се с енергия и се поклонихме пред делото на Николай Проев.

Красимира СКАБРИНА

ПОКАНА

Управителният съвет на Туристическо дружество „Алеко Константинов-1899“ – София кани всички свои редовни членове на Общо отчетно-изборно събрание, което ще се проведе на 8 ноември 2022 г. от 16 часа в клуба на дружеството при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет на Управителния съвет за 2022 г.
2. Финансов отчет за 2022 г.
3. Доклад на Контролния съвет.
4. Разисквания и приемане на оценка за работата на Управителния съвет.
5. Освобождение от отговорност на председателя и Управителния съвет.
6. Избор на ръководни органи - председател и Управителен съвет.
7. Избор на делегати за Общото събрание на БТС.

При липса на кворум, на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ, Общото отчетно-изборно събрание ще се проведе в същия ден в 17 часа на същото място, независимо от броя на присъстващите членове на дружеството.

от ръководството на ТД „Алеко Константинов-1899“

ПОКАНА

Скъпи туристи от цяла България!

Отправлям към вас покана да споделите с нас празничното настроение на „Кестенова вечер“, която ще се проведе от 28 до 30 октомври 2022 г. (петък, събота и неделя с две нощувки) По традиция домакин на събитието е ТД „Калабак“ – Петрич. То е включено в Националния календарен план на БТС.

ПРОГРАМА

28 октомври – пристигане на туристите и настаняване в хотел.

Вечерята ще бъде в ресторант „Балкантурист“.

29 октомври – предвидени са две екскурзии (лъча):

- посещение на античния град Хераклея Синтика и комплекс „Ванга“;
- посещение на Самуилова крепост и Смоларски водопад в Република Северна Македония.

В същия ден ще се проведе „Вечер на талантите“.

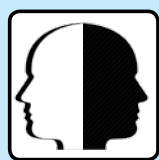
30 октомври – отпътуване.

За допълнителна информация и заявки за участие:

0885185148 – Лидия Гурова. Срок за подаване на заявки за участие – 21 октомври 2022 г.

ДИСКУСИОННО

В брой 8 от 2022 г., на стр. 10 на вестник „Ехо“, в рубриката Дискусивно, бе публикувано писмо до управителя на ИК „Ехо“ ЕООД Лъчезар Лазаров, подписано от бивши служители в централата на БТС – Мирослав Дачев, Сашо Стоянов, Стоянка Ушева и Емилия Матеина, с което те искат право на отговор по повод интервю на Георги Гацин – член на УС на БТС и председател на ТД „Сърнана гора“ – Стара Загора, публикувано в брой 4 от 2022 г. на „Ехо“. Според тях в него той изказва „неистини и твърдения, уронващи авторитета“ им.

Като използва правото си на отговор, г-н Георги Гацин изпрати писмо до управителя на ИК „Ехо“ ЕООД Лъчезар Лазаров, което публикуваме в настоящия брой на вестника.

ПРАВО НА ОТГОВОР

ДО
УПРАВИТЕЛЯ НА ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ЕХО“
ЛЪЧЕЗАР ЛАЗАРОВ

Уважаеми господин Лазаров,
Във връзка с публикуваното писмо в брой 8/2022 на вестник „ЕХО“ от част от персонала на БТС, освободени с решение на Управителния Съвет на БТС, считам, че като лице, което е споменато в това писмо, имам право на обяснения и отговор.

УС със свое решение от 02.02.2022 г. е прекратил гражданските договори на тези лица и го е направил напълно законно и в правомощията, с които разполага от дадените му от дружествата права да управлява Съюза.

Анализът на дейността на Съюза през последните 15 години, направен от УС, сочи за редица нарушения и неправилни решения, което е видно от доклада на АДФИ, ревизионния доклад на данъчните служби, докладите на вътрешния одит. Всички тези доклади съм разпратил до дружествата, за да се запознаят с тях.

Моите уважения към тези хора. Те са дали на БТС много, но е време да се оттеглят и да дадат път на млади и дееспособни хора, които да се опитат да изведат Съюза от безпътността, в която е заседнал.

Вместо да наведат глави и да се замислят имат ли вина за това състояние на Съюза, те тръгнаха по пътя на конфронтацията и извънредно Общо събрание, на което да бъде подменен „МРАКОБЕСНИЯТ УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ“. Не може да се говори за дискриминационни мотиви на база възраст.

Готов съм за среща в съда, както са написали в писмото си.

Георги Гацин
26.09.2022 г., Стара Загора

ДО ГРЕБЕН ПЛАНИНА

През август т.г. ТД „Свищи плаз - 2013“ в град Златица проведе туристически поход до Гребен планина. Събитието бе част от Календарния план на дружеството за 2022 г.

Рано сутринта на 13 август се отправихме към град Трън с автобус, осигурен от Община Златица. Ориентирахме се по картата и лесно намерихме отбивката на пътя, където започна изкачването. Времето бе облачно, но без да вали и бе много приятно за туризъм. По маршрута ни имаше доста препятствия под формата на едри камъни, но самият преход бе сравнително лек.

Пътеката криволичеше нагоре-надолу точно като зъбите на гребен. Последователно изкачихме върховете Стаков камик и Драговски камик. С височина от 1118 метра Драговски камик не е труден за изкачване, но поради островърхата му форма го наричат още Трънски Матерхорн. Пред погледа ни се

разкри чудна гледка към редуващите се зелени хълмове на българска и сръбска територия. На самия връх имаше избеляло от слънцето българско знаме, което решихме да сменим с ново. На-

правихме си снимка за спомен и започнахме спускането. Небето започна да се затъмнява и да гърми, затова някои подкачиха да се отправим по-бързо надолу, за да можем да посетим и водопада. Целият преход отне около 4 часа с редовните почивки и паузи за фотосесии.

Тъй като не бяхме преуморени, решихме да посетим Врачански водопад, който не бе далеч. До него се стига за 15-20 минути по асфалтирано шосе и кратка пътека, която се спуска към коритото на реката. Разхладохме се и направихме кратка почивка. Имаше план да посетим и извора на р. Ерма, но пътят се оказа затворен, затова се насочихме към хижа „Ерма“, където щяхме да пренощуваме.

На следващия ден - 14 август, бяхме планирали да посетим два музея. След закуската се насочихме към с. Студен извор, където посетихме Музея на киселото мляко. Там изслушахме беседа, в която ни разказаха за

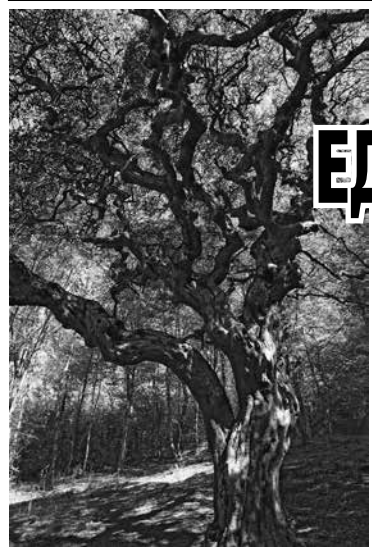
Стамен Григоров – български учен, открил и патентовал бактерията Лактобацилус булгарикус. След това тръгнахме към с. Бусинци, където се намира Музеят на керамиката. Нашият интерес към този музей бе провокиран от книгата „Глина“ на Виктория Бешлийска. Там ни показаха традиционна бусинска керамика, научихме за нейното приложение в бита, както и за провежданите пленери.

Завърнахме се в Златица, заредени с добро настроение и обогатени знания за природата,

бита и историята на Западните покрайнини.

Обръщаме се към нашите партньори - Община Златица, Аурубис България АД и „Елаците-Мед“ АД с благодарност за подкрепата! С тяхна помощ ТД „Свищи плаз-2013“ - Златица вече за девета година продължава да запознава нас, младите хора, с историята и природните красоти на България.

Николеца МАРЧЕВА - ученичка от 8-а клас в СУ „Св. Паисий Хилендарски“ - Златица

КИЧЕСТИЯТ ГАБЪР КРАЙ СЕЛО ТУРИЯ ЕДИНСТВЕН НА БАЛКАНИТЕ

и лекуващи се в този реномиран санаториален курорт.

Интересно е, че дървото на този рядък дървесен вид е на възраст повече от 700 години, при средна възраст на този вид до 350 г., което го прави най-възрастното дърво от семейство габъри на Балканите. На тази възраст той е „жив свидетел“ на събития от времето на Средновековна България през 14 век и е „преживял“ Османското робство. За отбелязване е и фактът, че в Сърнена гора габър почти не се среща, което дава основание на специалистите да считат, че той е посаден от неznаen горски любител. В района на с. Турия има още два интересни вида от рода габъри – Топчестият габър, който е на 240 години, и Скоруша на 150 години. Кичестият габър е регистриран като вековно дърво на 16 май 1961 г. и с това е обявен за защитен обект, което го прави едно от 18-те вековни дървета в България.

Въпреки достолепната му възраст, габърът се радва на цветущо здраве и, както е видно от снимката, си е осигурил и наследници.

Доц. Сандю БЕШЕВ

ПРАЗНИК НА ХИЖА ОСОГОВО

94 години от основаването на хижа „Осогово“ отбеляза ТД „Осогово“ - Кюстендил. Хижа „Осогово“ е първата хижа в Осоговска планина и една от първите в България. Тя е открита на 12 юли 1928 година. Сградата е построена от майстор Богоя, а материалите за строежа са пренесени с коне и в раниците на туристи.

Преди празничния курбан туристи от ТД „Осогово“ направиха традиционно изкачване на връх Кюнек (1925 м н.в.). Геройски преминаха трудностите при изкачването и четири деца, едно от които (Теди) беше в раницата на татко си и успя да запише първия си покoren връх.

Тази година доброволци от дружеството маркираха и изчистиха нов и атрактивен маршрут, започващ от местността Памука, по който само за 1,30 ч. се

стига до върха. Туристите останаха очаровани от пъстротата на хилядите билки и цветя и от красивите гледки.

Пред хижата се събраха близо 200 туристи и гости, сред които бяха кметът Петър Паунов, зам. кметът Светослав Василев, председателят на Общинския съвет и председателят на читалище „Братство“ Иван Андонов.

И тази година наемателят на хижата Росен Димитров почерпи присъстващите с вкусен овчи кубран. Оркестър веселеше всички с песни и хора.

Силвия МИХОВА – секретар на ТД „Осогово“ - Кюстендил

РОДОПСКА ГАЙДА ОГЛАСИ СУВОБОР

Дванадесетата младежка балканска планинска среща тази година се състоя в средата на август в Раяц, Сувобор, Република Сърбия.

Млади планинари от пет балкански държави и техните ръководители взеха участие в една богата и динамична програма, включваща обучение по планинско ориентиране, първа помощ в планината, изхранване от природата и използване на въжета, възли и обезопасяване по време на преходи. След всяка лекционна част, участниците имаха възможността да се упражняват и сами да демонстрират наученото. Преодоляна бе и езиковата бариера между участниците от България, Босна и Херцеговина, Сърбия, Хърватия и Черна гора. Една няколкочасова пролука в дъждовното време даде шанс да бъде осъществен и поход до връх Раяц.

Наред със сериозните ангажменти, участниците успяха да се позабавляват край лагерен огън с много музика, песни и жаря. И изведнъж, в момент на затишие, в тъмнината прозвуча родопска гайда. Майсторското изпълнение на младия планинар Васил Илчевски от Чепеларе бе българския поздрав към участниците в проявата. Той успя да изпълни сърцата с благоговение и любов и ни вдигна за едно кръшно българско хоро.

Тридневната среща се оказа кратка и недостатъчна за споделяне на опит, уточняване на бъдещи мероприятия и голямото желание на младежите за съвместни действия. Всички участници бяха отличени с диплом за участие. Нашата страна бе представена от ТД ПЕС „Мусала“ гр. Самоков, ТД „Туризъм, спорт и екология Етрополе“ и младежи от гр. Чепеларе. Изказана ни бе гореща благодарност за организацията и провеждането на съвместна проява в Родопите през м. юли т.г. с планинари от Босна и Херцеговина, в която освен горепосочените дружества и планинари взеха участие и туристи от ТД „Родопея“ Ягодина. На раздяла всички си пожелахме да бъдат намерени възможности за по-продължителни и по-чести бъдещи срещи.

Марияна ИЛИЕВА

С УЧЕНИЦИ В ПЛАНИНАТА

Любовта към природата и предизвикателствата в планината отново доведоха ученици от 6 клас в ОУ „Цар Симеон I“ - град Варна в прегръдката на гостоприемната Родопска планина. Заедно със своята ръководителка Светлана Димитрова те се насладиха на прохладата и свежестта, с която тя ги посрещна.

Седмичната премина неусетно с много игри, походи и екскурзии. Почувствахме се горди и силни, качени на коне за езда и хванали здраво юздите. А в походната колона все се намираше някой, на когото намигаше я някоя малинка, я ягодка. Открихме и малко боровинки. Приложихме на практика наученото за оказване на първа помощ в планината.

Сред най-хубавите манастири, който посетихме, бе Кукленският манастир „Свети Свети Козма и Дамян“. Разположен е в склоновете на дела Чернатица в Западните Родопи. Това е православен манастир близо до село Куклен. Има стенописи, цветя и дръвчета навсякъде. Кръстен е на светите братя Св. св. Козма и Дамян

заради техните лечебни умения. Там получихме неочакван подарък - урок по вероучение.

Хижа „Здравец“ ни предложи ароматен горски чай. Любопитни сърнета наблюдавахме оспорваната футболна среща между учениците, а катерички сякаш замерваха публиката с шишарки.

Видяното в Природонаучния музей в Пловдив ни впечатли, а разходката в музея на самолетите породила желание и ние да можем да летим. Да летим и да се

приземим отново сред тучните родопски поляни, защото лятото на 2022 г. се оказа сред най-горещите в последните няколко години. С нежелание групата събра багажа и се качи в автобуса, но бяхме доволни.

Планината ни зареди с енергия и увереност в успеха на избора, който ни предстои да направим в 7-ми клас.

Светлана ДИМИТРОВА - старши учител по математика

№12 ЗА СВИЩОВ, АЛЕКО И ТОВА ДА СИ НОМЕР ЕДНО

Разположен в най-южната точка на река Дунав, Свищов е най-вдаденото навътре в територията на България дунавско пристанище, превърнало града в значим търговски порт и център на стопанския живот през XVIII в. и XIX в. През него за Европа минава износът на цяла Северна България, Тракия и Македония, като през 1878 г. свищовското пристанище е на първо място по износ в търговията с Австро-Унгария и на второ по внос (след Русе).

Дунав, който при Свищов навлиза най-навътре в пределите на България (25° и 21' източна дължина и 43° и 37' северна ширина), сякаш определя града да бъде първи за много начинания. През 48 г. сл. Хр. Осми Августовски легион, преименуван от Веспасиан на Първи Италийски легион (най-верният легион на императора), слага началото на античния град Нове (I-VI в.). Стратегически център в Римската империя Civitas Novae (3 км от град Свищов) е основан с Decretum Terris от император Веспасиан на 26 октомври 69 г. Превзема е от авари, готи и други племена, а след смъртта на Атила през 453 г. готите стават основна сила на Балканите и Теодорих Велики се установява в Нове през 483 г. и го избира за основен град и столица на остроготите.

Изписвани с различни имена - Sistov, Chistov, Schistab, Schwistow, Sistof, Sistove, Sistow, Субест кастро, Зищова и Зистивие, Свищов и района са населени още от палеолита. Има праисторически селища от средния неолит, а през бронзовата епоха земите са населени от траките. След разрушаването на Нове населението се заселило в крепостта Калето, което поставя началото на сегашния Свищов, който съществува непрекъснато по времето на Първата и Втората българска държава и е областен център при цар Иван Шишман (крепостта се нарича Зибестова).

Днешното име на Свищов е свързано с договора, подписан в Sistova (Систова) на 4 август 1791 г., който слага край на Австро-турската война. В Османската империя градът се нарича Zıştovi и Zigt. Румънското название е Şiştova. Етимологията е неясна. Пътешествие-

никът Евлия Челеби съобщава, че влашкият атаман Свищов построил крепостта, за да се противопостави на султан Мурад. През 1595 г. Свищов е завладян от влашкия княз Михаил Витязул, тук граф Дракула е водил битка с войска на завоевателя Баязид. На 16 октомври 1444 г. кръстоносната армия на Владислав III Ягело и Янош Хуняди завладява Свищов. С града е свързан и отцепилит се от империята Осман Пазвантоглу през 1797 г.

През различните войни градът е бил унищожаван. В 1810 г. руският генерал Каменски започва неговото опожаряване, а крепостта е доразрушена от руснаците след Кримската война. Генерал Александър Ланжерон, офицер във френската и руската армия, разказва за заповедта на Каменски към генерал Емануил Сен-При: „Сен При много би искал да бъде освободен от изпълнението на тази варварска и напълно безполезна заповед... Бедните обитатели, които бяха посрещнали нашите войски и ги бяха хранили, имаха само няколко часа, за да пренесат някои

свои вещи на другата страна на Дунав, в Зимнич, и загубиха всички неща, които изгоряха заедно с града. Тези нещастници бяха абсолютно разорени. Те построиха град при Зимнич, който нарекоха Нов Свищов.“ През 1810 г. Дунав замръзва и това позволява на населението да се върне в Свищов. В 1811 г. са възстановени 15 къщи и постепенно градът става един от най-многолюдните по Дунав.

Свързваме Свищов най-вече с писателя Алеко Константинов, който е роден тук на 1 януари 1863 г., а неговата къща, превър-

на руската армия преминава Дунав при Свищов (при устието на Текир дере). Градът става губерния с първи губернатор Найдено Геров и вицегубернатор Драган Цанков. В Свищов се заражда първото гражданско управление в църквата „Св. Преображение“ на 16 юли 1877 г. Градската управа се помещава в дома на Иваница Хаджиконстантинов - бащата на Алеко Константинов. Самият Алеко Константинов става писар, а Иван Вазов - редактор. Докато войната е в разгара си, Свищов има административна система, установено

1831 г. Христати Павлович учредява първо българско училище. Първото българско народно читалище „Еленка и Кирил Д. Аврамови“ е учредено на 30 януари 1856 г. от Емануил Васкидович, Георги Владикин, Христати Филчов и Димитър Начович като „читалище с музеум“. То се намира в малък салон, където на 1 февруари 1870 г. е изнесено първото театрално представление. В Свищов за първи път се заражда и хорното изкуство - Янко Мустаков създава певчески хор в църквата „Св. Преображение“.

В Свищов е създадено и първото Висше търговско училище. През 1883 г. Димитър Ценов прави дарение - второто по значимост след това на Евлоги и Христо Георгиеви (6 млн. златни лв.). Дава цялото си състояние от 56,5 млн. златни лева за построяване на висша търговска академия. В същата година в Свищов е основана първата детска градина - забавачница „Детска мъдрост“ от Никола Живков, автор на българския национален химн в миналото „Шуми Марица“.

В Свищов Г. С. Раковски основава Тайното общество през 1853 г., в чиито устав е залегнала идеята знамето на освободена България да е с три цвята - бяло, зелено и червено.

Свищов е бил и сега е пръв в редица неща. Той е единственият български град, удостоен с европейска диплома за принос към европейския процес - на 27 септември 2001 г. в Страсбург от генералния секретар на Съвета на Европа Валтер Швиммер.

Забележителностите на Свищов са много, като шедьовърът на Колю Фичето - църквата „Света Троица“, един от най-ярките образци на църковната архитектура през българското Възраждане. Безспорно най-значима и свързана с организираното туристическо движение в България е **Къщата-музей „Алеко Константинов“**. Входът за възрастни е 4 лв., а за деца, студенти и пенсионери - 2.00 лв. с включена беседа.

През 1911 г. възниква идеята за откриване на археологически музей в града и за превръщане на дома на Алеко Константинов в къща-музей. В 1919 г. е създаден Инициативен комитет и се търси помощ от цяла България. В начинанието се включва и Свищовската дружба в София. Благодарение на директора на Народния етнографски музей - Ст. Л. Костов стартира събирането на фонд за бъдещия музей в Свищов. В работата се включва и Евгения Петева - Филова, съпруга на проф. Богдан Филков. Така Софийският музей става кръстник на Свищовския, като освен вещи, свързани с живота на Щастливеца, се събират и етнографски предмети. Музеят се оформя с три раздела - „Алеко Константинов“, Етнографски и Археологически. **На 15 май 1926 г. е открит музеят на Алеко Константинов - родоначалникът на туристическото движение в България.** И този път Свищов е сред първите у нас. Наред с тези в София, Пловдив и Варна, той е от малкото държавни музеи в страната до 1944 г.

Антоанета ТИТЯНОВА

е общинско управление.

Днес определяме Свищов като „студентски град“ и като най-младият в България, където учат и живеят хиляди студенти. Корените на това явление откриваме във Възраждането. Градът е значим духовен център, свързан с плеяда будни българи. През 1815 г. просветителят Емануил Васкидович създава в Свищов първото българско светско училище. През

ната в музей, заема № 12 в списъка на Националното движение „Опознай България - 100 НТО“. Но Свищов е „номер едно“ по много показатели в родната история. В него са построени първото светско училище, първата детска градина, първото читалище, първото професионално училище; първите издания на учебнопедагогическа литература, първата печатница, създаден е първият многогласен хор и др.

Дунав има съществена роля за стопанското развитие на Свищов и процъфтяването му като културен център на българщината. Това е първият свободен град от османско иго - на 27 юни 1877 г.

ТУРИСТИЧЕСКО ДРУЖЕСТВО „МОМИНИ ДВОРИ” - ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

СЪС 100-ГОДИШЕН ЮБИЛЕЙ

В един ноемврийски ден на 1922 година ученици от гимназията в град Неврокоп (днес Гоце Делчев) образуват ученическо туристическо дружество.

Учредителите са Иван Тотин, Тодор Славков, Асен Вълев, Крум Герасиев, Аврам Личков, Георги Дарпатов и Динчо Кантарджиев.

Тези възторжени любители на родната природа много бързо увеличат в своите редици десетки ученици от гимназията.

През 1924 г. в града се образува Юношеска туристическа секция, в която членуват млади занаятчи, чираци и калфи от градските работилници. Двете секции – ученическа и юношеска, започват задружен, съвместен организационен живот, с общи излети, походи и екскурзии в родния край. Те се обединяват през 1928 г. и туристическото дружество се именува „Момини двори”. За председател е избран Иван Тотин, а за отговорник на ученическата секция – Георги Пенков. На разположение на туристите е клубно помещение, в което е подреден кът за излетната дейност, тук се изнасят и подходящи беседи на туристическа тематика.

В летописа на дружеството за периода 1930-1940 г. са описани вълнуващо и с подробности най-различни походи и екскурзии из Неврокопско и Югозападна България.

Известен застои на туристическото движение в района се наблюдава в периода 1940-1948 г., след това отново то се активизира, като постепенно се създават туристически секции в предприятията и учрежденията в града. В края на 1964 г. към дружеството има 21 туристически секции.

Утвърждава се практиката в някои почивни дни цели трудови колективи да отиват в курорта Попови ливади, в отклик

на приетия за страната ни почин „Почивния ден – сред природата”.

През 65-те и 75-те години на миналия век много активна е туристическата секция в гимназията. Младите пътешественици изучават и пропагандират красотите на природата и героичното минало на народа ни чрез експедиционен отряд с ръководител учителя Борис Ботушев. Няколко пъти този отряд става окръжен и републикански първенец.

През 1964 г. се поставя началото на туристическото ориентиране в града. Местните туристи редовно участват в окръжни и национални походи и събори като НТП „По пътя на Ботевата чета от Козлодуй до Околчица”, отсечки по маршрута „Ком-Емине”, до вр. Вихрен и другаде. Броят на туристите непрестанно расте и дружеството е едно от най-активните в окръга, което до голяма степен се дължи на всеотдайния по това време секретар Георги Харизанов.

За възхода на туристическото движение в града и района допринася много и построяването на хижата в м. Попови ливади през 1964 г. Десетилетия наред тя е истински дом за местните туристи. Активни туристи по това време са Борис Котушев, Иван Панчев, Стоил Тегов, Георги Пелтеков, Кирил Хаджимаринов, Славчо Комов, Петър Хаджидимков, Динко Костадинов и др.

През 1970 г. за пръв път е назначен щатен служител към туристическото дружество – Атанас Сомлев, който като секретар координира цялостната туристическа дейност по предприятия, учреждения и училища.

В дружеството редовно се организира съюзна учебна година. Опитни дейтели, завършили курсове в ЦПШ „Маловица”, обучават млади кадри и планински водачи, състезатели по туристическо ориентиране и носители на

значката „Турист на НРБ”.

Поставено е началото на пещерното дело, колотуризма, успехи има и в природозащитното дело.

В историята на ТД „Момини двори” – град Гоце Делчев периодът 1986-1996 г. ще остане забележителен с рязкото активизиране на пешеходния и пещерния туризъм, по които се увеличават стотици хора от всички възрасти. Секретар на дружеството по това време е Атанас Лукманов, но най-голяма заслуга за възхода на туризма в града има председателят на клуба по пешеходен туризъм Георги Панов. Незабравими са походите в Южен Пирин, Славянка, върховете Мусала и Маловица, Седемте Рилски езера, из Стара планина и Родопите.

През октомври 1993 г. към дружеството се изгражда туристически хор с чудесни изяви на тържества, чествания, фестива-

ли, събори и др. Активизира се ученическият туризъм, особено в гимназия „Яне Сандански”. Не може да не отбележим и дълбоко хуманната проява на членовете на пещерния клуб „Прилеп”, които по време на земетресението в Турция през 2000 г. участваха в спасителни акции на турска територия.

Най-активни туристи в периода 1990-2005 г. са Петър Хаджидимков, Борис Котушев, Георги и Милка Панови, Атанас Киселов, Георги и Тони Белянови, Димитър и Янка Бозукови, Тодор и Атлаза Шишкови, Васил и Вера Харизанови, Божидар Пенков, Атанас Витанов, Костадин Франгов, Кирил Лазаров, Илия Разложки, Георги Шарланджиев, Александър Делигъзов, Димитър Алмишев, Костадин Койков, Лиляна Писина, Елена Карпатова и още много други.

Все повече туристи от ТД

тържествено отбеляза 50 години от построяването на хижа „Попови ливади”. Сега с голямо удовлетворение можем да кажем, че двете хижи, които стопанисваме – „Попови ливади” и „Славянка”, са в прекрасно състояние. Хижа „Славянка” бе модернизирана със средства от Европейския съюз и на два пъти (2014 и 2019 г.) бе обявена за хижа на годината в България.

Масово е участието на Гоцеделчевските туристи в утвърдистите се напоследък походи „По стъпките на Самуиловите войни” в Петричко и на Гоцев връх в Славянка по повод честване на годишнини от Илинденското въстание.

За възхода на туристическото движение в нашия град безспорни са заслугите на дългогодишния председател на дружеството Ангел Башов и на се-

„Момини двори” се включват в най-дългия поход в страната ни – „Ком – Емине” и НТП „По пътя на Ботевата чета от Козлодуй до Околчица”, най-вече ученици от градските училища и от с. Мосомище.

За активна дейност дружество „Момини двори” през 1997 г. получи най-голямото отличие в областта на туризма – орден „Алеко Константинов”.

През последните години се провеждат походи до планини и обекти в съседна Гърция – Олимп, Боздаг, остров Тасос. Наши туристи посетиха Карпатите в Румъния, Татрите в Словакия, изкачиха изключително трудния връх Триглав – най-висок в Словения, както и планини в Сърбия, Северна Македония и Турция.

През 2014 г. ТД „Момини двори”

кретаря Петър Смилянков, както и на водачите на туристически групи по време на походи и екскурзии Георги Ципаров, Асим Имамов, Тодор Шишков, Красимир Марински, Богдан Ципаров и др.

През юбилейната за ТД „Момини двори” – град Гоце Делчев 2022 година всички излети, походи, екскурзии и други туристически прояви се посвещават на тази славна годишнина.

Да честитим 100-годишния юбилей на ТД „Момини двори” с пожелание и в бъдеще да изпълнява благородната си и родолюбива дейност чрез въвличане в туристическото движение на все повече любители на родната природа.

текст и снимки: Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

ПЛАНИНАРИ ОГЛАСЯТ БАЛКАНА С ПЕСНИ ПОД ЗВЕЗДИТЕ

Лагерен огън, звън на китари, песни, танци, веселие и фойерверки, спортни игри и туристически походи придадоха очарование на поредната Национална среща - събор на туристите ветерани в Троянския Балкан „С песни под звездите“. Тя се проведе от 5 до 9 август в село Скандалото, а организатор бе ТД „Амбарица 21“ – град Троян. В лагера се включиха 72 туристи ветерани от 24 клуба в страната.

Проявата бе част от националните календарни планове на БТС и БФТВ и се осъществи с финансовата подкрепа на Община Троян, Община Априлци и любезното съдействие на Мария Попова – кметски наместник на селото.

Дворът на изоставено училище, окосен и спретнат, е прикрит под прежурящите лъчи на слънцето. Над 40 разноцветни палатки, строени като войници, очакват своите обитатели. Организаторите са се погрижили за всичко необходимо до последния детайл, за да бъдат осигурени нормални битови условия в бивака - осветление, баня с топла вода, трапезария, кетъринг, санитарни помещения, въжета за пране, пейки край огъня. Всичко това е плод на изключителната организация, създадена от ръководителя на събитието Румен Узунов и на двуседмичния труд на хора от клуба в Троян – Георги, Илина, Герго, Анелия, Виктор и Пенко.

Шумни и емоционални, привечер лагерниците пристигат и зареждат пространството със своята енергия. Румен Узунов – председател на БФТВ лично се здрависва с всеки участник. Георги Цонков – комендант на

лагера, издига националното знаме. Мария Попова – кметски наместник на Скандалото приветства гостите с топли думи, а деца от селото ни посрещат с плакат „Добре дошли!“.

„За пета поредна година ни гостуват туристи ветерани от цяла България. За нас е чест да сме ваши домакини. Винаги сте добре дошли в Скандалото!“, каза развълнувана Мария Попова. Сред присъстващите гости е и доц. д-р Борис Маринов – доайен на селото, един от доайените и на туристическите дейци в

България.

В следващите четири дни има разнообразна програма, наситена с приятни преходи, гледки, впечатления и преживявания. Еднодневен излет до х. „Плевен“, до Видимското пръскало, до Делийския чукур, до Зелениковия манастир, посещение на 200-годишната къща на Борис Маринов в махала Кованджиките, превърната в музей – това бяха част от туристическите обекти, които ветераните посетиха. Някои предпочетоха да разгледат Троянския манастир, Природонаучния музей в Черни Осъм, забележител-

ностите на Троян. Други събираха слънце на плажа в Скандалото и прохладата в бързеите на р. Видима, която лъкатуши през селото.

Много от лагерниците си отидоха с награди от проведените състезателни игри, в които се включиха 11 отбора. В индивидуалното класиране първо място зае Таня Велкова от СК „Здраве“ – Сандански, второ място – Лозана Димитрова от същия клуб и трето място зае Божидар Денков от Ямбол. Призовата шестца допълниха Юлиян Александров от Горна Оряховица, Радослав

Христов от Лясковец и Веска Маринова от Попово. Отборно, първото място грабнаха от СК „Здраве“ – Сандански, втори стана отборът на Ямбол, третото място бе за отбора на Попово, четвърти, само на точка след Попово, се класира отборът на Лом.

Ако дните са неповторими, защото са изпълнени с изобилие от впечатления, вечерите са незабравими, защото преливат от настроение. Жив огън, китари (Велизар и Божидар), песни, почти нестинарски танци, звезди... Ние сме под небето, заобиколени от възшебната природа на Сканд-

лото и загадъчните силуети на околните възвишения – всичко това насища душата с една безкрайност, спокойствие и нищожност на проблемите. Препреждаме на духа с песни под звездите... Така е всеки път...

Ако има по-голяма степен от „превъзходно“ за оценка на усърдието на организаторите на проявата ТД „Амбарица 21“ – Троян и за главния двигател на туристическото събитие – Румен Узунов, бих я използвал,

ла, за да изразя безкрайното си уважение към тях. Запомнящи-ят се колорит на туристическата проява и тази година добри своя облик и обаяние. Всеки от участниците отнесе искрица от лагерния огън по родните места и приятен спомен от живописното селце Скандалото, прикътано в сърцето на Балкана. А на кметския наместник Мария Попова пожелаваме здраве, с уважение за същата ѝ работа и управленско умение да вдъхва живот и привлекателност на Скандалото.

Снежана ИВАНОВА

ПИРАМИДА И НА ВРЪХ СВИЩИ ПЛАЗ

В последните няколко години ТД „Свищи плаз - 2013“ – град Златица разви богата дейност в различни направления. Проведахме редица походи в Рила, Пирин, Родопите, Осогово, Гребен и най-вече в Стара планина. Работихме за построяване и реновиране на навеси и заслони в Златишкия Балкан, полагане на колова билна маркировка и на места, където има опасност от объркване на туристи. Маркирахме пътеките, водещи до хижа „Свищи плаз“ и други често ползвани подслони в района – до „Дюлова поляна“, „Казаните“ и др.

На почти всички върхове, които сме посетили, са монтирани различни знаци и фигури, които отбелязват най-високата точка – пирамиди, метални кръстове, дървени колове, натрупани камъни и др. Там са поставени метални табели, каменни плочи, пирографиран дъски или просто надписи с името на върха и надморската му височина. На повечето е поставен и български трибагренник. На нашия връх „Свищи плаз“ също има такъв знак – една скромна мраморна табелка, поставена на земята,

с името на върха и надморската височина.

От известно време многократно ме спохождаше идеята, че е добре да монтираме там нещо по-мощно и забележимо. Споделих това в дружеството и хората с голямо желание ме подкрепиха. Започнахме обсъждане и се оказа, че работата не е толкова лесна. Трябваше да се избере какво да се постави на върха, с какъв размер да е, да се реши въпросът с транспортирането, монтирането и ред други неща. Отхвърлихме идеята да се качат тухли и да се изиди фигура, отхвърлихме това да се прави с дървен материал, както и това да е кръст, стълб или друг знак. Решихме да се направи метална конструкция, здраво бетонизирана в земята, за да издържи на бурните зимни ветрове.

Закупихме материали със средства на дружеството и майсторите Стефан Каменов и Тошко Ранчев в продължение на три дни мереха, рязаха, заваряваха и боядисаха. Получи се здрава конструкция, готова за монтаж. На задната страна монтираха метална кутия, която приспособихме за аптечка и заредихме с лекарства от първа необходимост – бинтове, марли, памук, лепенки, кислородна вода, риванол, йод,

аналгин, аспирин, кибрит, запалка, няколко шоколада и минерална вода.

Остана да решим въпроса със знамето. От опит знаем, че обикновените знамена от плат издържат на високото много кратко време. Нагледали сме се на такива разкъсани и избелели, които представляват грозна гледка. Последният такъв случай беше при изкачването на вр. Драговски камик, където попаднахме на такова разкъсано и увиснало знаме. Свалихме го и на негово място поставихме ново, което носехме с нас, но съм сигурен, че след не повече от месец то пак ще стане на парцал. За нас, хората, знамето е символ за уважение, но за планината и ветровете то си е едно парче нетраен плат.

Стефан и Тошко измислиха да изработят метално знаме от неръждаема ламарина и да го монтират на върха на пирамидата така, че да може да се върти според посоката на вятъра, за да не оказва съпротивление и да не може да бъде изкъртено или изкривено. И го направиха!

Нашият съгражданин Георги Серафимов изработи и дари гранитна плоча с надпис, коя-

то да се постави на място след изправянето на конструкцията на върха. Решихме да монтираме символично в деня на Съединението – 6-и септември. По идея на Стефан група от четирима човека в състав Стоян Зяпков, Стефан Каменов, Коста Джамяров и Петър Белишки се качихме предварително до върха, за да преценим обстановката и да свършим някои подготвителни работи. Времето беше мрачно, върхът цял ден беше в мъгла. Оказа се, че може да се направи изкоп и го направихме, макар и земята горе да беше доста каменлива.

На шести септември група в състав Здравко Тодоров, Стоян Зяпков, Георги Механджийски, Коста Джамяров, Тошко Ранчев, Стефан Каменов, Иван Брайков, Цанко Вельов, Петър Белишки и Росен Белишки стигнахме до подножието на върха с високо проходими автомобили. Времето беше с нас – слънчево и тихо. Тук ни чакаше младежът Даниел Ранчев с два товарни коня, за да изкара торбите бетон, тубите с вода и тежките инструменти до върха. Помощта бе голяма, въпреки че ако не беше уреден въпроса с конете, още няколко доброволци имаха готовност да изнесат всичко до върха на гръб. Не се наложи!

Коста Джамяров тръгна пръв нагоре с раница на гръб, в която бе дебело увита гранитната плоча с надписа. След него, носейки металната конструкция на ръце, тръгнаха Георги Механджийски, Стоян Зяпков, Иван Брайков и Росен Белишки. Останалите, носейки другите инструменти, ги последвахме. След няколко почивки стигнахме върха.

Останалото беше лесно! Изправихме конструкцията в готовия изкоп, забъркахме бетона и я бетонирахме. Монтирахме плочата с надписа, заредихме аптечката. Последно бе поставено знамето. Честитихме си празника, направихме няколко снимки за спомен пред пирамидата и тръгнахме обратно към хижа „Свищи плаз“.

И нашият красив и могъщ връх вече има своя символ!

Петър БЕЛИШКИ

ТУРИСТИ ОТ ТД „ДОБРОТИЦА” В СТАРА ПЛАНИНА

Дългоочакваният август дойде и група туристи от ТД „Добротица” се събрахме на 6-и август на жп гарата в град Добрич, за да се отправим към Габрово. След осем часа и половина пътуване пристигнахме на жп гара Габрово, където бяхме посрещнати от председателя на ТД „Узана” Атанас Сидеров и секретаря на дружеството Пламен Петров. Заедно направихме кратка разходка из града. Истински приятна емоция ни донесе посещението на открития преди няколко години „Интерактивен музей”. Времето

доста напредна и побързахме да стигнем до спирката на микробуса за местността Узана. Снимаме се при географския център на България и поехме към хижа „Узана”, където председателят на ТД „Добротица” почерпи за рождения си ден.

В неделя сутринта след кафе и закуска еднородно приехме предложението на шофьора Наско да извози раниците ни до х. „Партизанска песен” и поехме на път. На хижата направихме кратка почив-

ка, благодарихме на домакините, пожелахме си до нови срещи и нарахихме раниците към хижа „Мазалат”. Ясното време ни позволи да видим красивата гледка към отсрещните върхове, а самата хижа бе обновена и поддържана, но цените бяха „ден година храни”.

Следващият ден ни посрещна слънчев и топъл и в 7:30 ч. поехме по пътеката за хижа „Тъжа”. За кратко групата се раздели на две - едните тръгнаха през връх Вълча глава (1678 м н. в.), а дру-

гите - по лятната пътека, която го подсича. На хижа „Тъжа” пристигнахме към обяд, следобедна направихме активна почивка. Тъй като имаме две нощувки там, нямаше как да не отидем до водопад „Кадемлийско пръскало” и да изкачим връх Марагидик (1889 м н. в.), откъдето се открива невероятна гледка на 360 градуса.

Продължихме към следващата ни цел с изкачване на билото към връх Ботев, но се спусна мъгла, заради която не можахме да ви-

дим нищо. И така, вървейки, за малко да се „блъснем” в сградата на метеорологичната станция. Направихме снимки най-вече пред табелата с надпис „Ботев връх 2376 м н. в.” и се настанехме в частната туристическа спалня, която работи от няколко години.

На следващата сутрин мъглата бе още по-гъста, но трябваше да тръгнем към хижа „Васил Левски”. На слизане към заслона заваля лек дъжд, но след около час мъглата взе да се разсейва и околните върхове се показваха

и поехме по пътеката надолу. С пристигането на хижа „Хубавец” всички изразихме мнение, че това е една от най-красивите пътеки, по които сме минавали някога.

За жалост дойде и последният ден. Закуска, снимка пред хижата и отново по живописната пътека до град Карлово. Там част от нас посетиха Къща-музей „Васил Левски”, част от списъка на 100-те НТО. И понеже сме в родния град на Апостола на Свободата Васил Левски, отидохме на едноименния площад, където се снимахме пред един от най-красивите му паметници. Ето че дойде време за влака.

Измина една седмица, в която хем се поуморихме, хем си починахме и се заредихме с много енергия и емоции от видените природни и исторически забележителности.

Мирослав КЕСКИНОВ
- председател на ТД „Добротица” - Добрич

ПЛЕВЕНЧАНИ ЧЕСТВАХА ДЕНЯ НА ТУРИЗМА

Тази година туристите от ТД „Кайлъшка долина” – Плевен отбелязаха подобаващо Деня на туризма. В Хижа „Плевен” беше оживено – хората се усмиваха и се радваха на красотата на балкана в очакване на изкачването на връх Ботев. Рано сутринта на 27 август голямата група тръгна към първенеца на Стара планина. В 10 часа бе даден стартът на скоростното изкачване на върха, в което участваха 13 мъже и 3 жени. При жените на първо място се класира Велин Дилов, следван от Иво Илиев и Камен Иванов. При жените първа бе Надежда Дилова, втора - Светослава Апостолова и трета - Марина Гетова. Призборите получиха парични награди, а всички състеза-

тели - грамоти.

Най-малката туристка Далия Йорданова на 10 г., изкачила връх Ботев, получи раничка и грамота, а най-възрастният - Драгомир Иванов – туристическа чанта и грамота. Всички, изкачили вр. Ботев, получиха грамоти.

Клубът по ориентиране „Север” проведе атрактивно състезание с наименование „Открий съкровището”.

Гост на празника бе Веселин Симов – прокурор на РОКА БЪЛГАРИЯ ЕООД, който разказа за дейността на предприятието. Доц.д-р Венци Росманов,д.м. подписа договор за дарение с РОКА БЪЛГАРИЯ ЕООД, което дарява изделия за реновиране на санитарните възли на голямата хижа „Плевен”, приветствано от всички присъстващи в хижата.

В читалнята на х. „Плевен” с голям интерес бе посрещнат гостът на ТД „Кайлъшка долина” доц. Сандю Бешев – алпинист и историк на българския и световния алпинизъм. Той ни запозна с историята на алпинизма и представи свои книги и снимки.

Накрая част от туристите посетиха пещера „Водните дупки”.

Лидия ЦАНОВА

ОТ СЛИВНИЦА И ДРАГОМАН ДО ВИТОША

В края на август 2022г. група туристи от ТД „Мадарски конник” – Шумен осъществи проява, посветена на „Българската бойна слава от 1885 г.” и 127-та годишнина на организираното туристическо движение в България. Направено бе изкачване на рида „Три уши”, който се състои от три възвишения - Мека црев (892 м), Друмски връх и Чавчи камък. Това е мястото, където се е състояла най-важната битка в Сръбско-българската война. От този рид предният отряд на българската войска героично спира сръбската армия, като я принуждава да се развърне, за да атакува, с което я забавя до идването на основната част от нашата армия в бърз марш от турската граница. Следва победа над сърбите, които са изтласкани до Пирот и искат мир.

Почетена беше паметта на героя от Сръбско-българската война от 1885 г. кап. Марин Маринов пред поставения от потомците паметник на рида Мека црев. Хълмът е характерен с видимите от магистрала „Европа” надпис и кръст за храброст на склона му. С преклонение пред бойния дух и паметта на жертвите бяха посетени: Паметник – костница на загиналите в Сливнишката битка (5-7.XI.1885 г.) и

във войните през 1912 – 1918 г. в центъра на град Сливница; Паметник на капитаните, посветен на Анастас Бендерев, Коста Паница, Радко Димитриев, Олимпий Панов и Атанас Узунов, който се намира в двора на бившето войсково поделение в Сливница; Мемориал „Новото гробище край Сливница” в местността „Длъгшан” над Сливница, където са погребани 100 български бойци и загинали сръбски войници; Първият войнишки паметник в България, посветен на Седми Преславски полк, намиращ се в гробището на с. Алдомировци, община Сливница. В могилата са положени загинали български и сръбски войници; Паметникът „За храброст”, който се намира северно от Сливница, непосредствено край европейския път Е-80, посветен на загиналите в Сръбско-българската война от 1885 г. офицери, подофицери и войници; Пантеон „Майка България” в с. Гургулят, посветен на загиналите на мястото селяни, доброволци, войници и офицери.

В този район шуменци преминаха по Чепънската екопътека в Чепън планина с изкачване на връх Петровски кръст (1206 м н.в.). Наслаждавахме се отвисоко на гледката към Драгоманското блато (най-голямо на Балканите),

град Драгоман и рида Три уши на югоизток от пейката на цар Борис III. Посетени бяха още защитените местности „Алдомировско блато” и „Драгоманско блато”, град Драгоман и с.Братушково, община Сливница, където е имало бойни действия, а сега има атрактивен „Етно СПА” център.

Вторият етап на проявата бе осъществен на територията на Витоша. Запалихме по свещичка за здраве в Драгалевски манастир. Преминати бяха маршрути от х. „Алеко” през „Стената”, вр. Малък Резен (2182 м н.в.), вр. Голям Резен (2277 м н.в.), вр. Скопарника (2226 м н.в.), Биосферен резерват „Бистришко бранище”.

На 28 август 2022 г. шуменските туристи се включиха в празника за отбелязване на 127-та годишнина на организирано туристическо движение в България с изкачване на Черни връх. По пътеките преминавахме и участници в състезанието по планинско бягане Vitosha Run. Нощувките по време на проявата бяха в къща за гости в с. Гургулят, община Сливница и в х. „Алеко” на Витоша.

Валая БОНЧЕВА
- ТД „Мадарски конник” - Шумен

СЕДЕМТЕ РИЛСКИ ЕЗЕРА

Така нарекохме преди години този вълшебен приказен циркус, в който са се разположили седем езера. Това е един уникален, неповторим планински свят, несреждан никъде другаде по света. Неговата прелест не може да се опише с думи. Той трябва да се обходи, да се опознае и да се изживее.

В Рила има няколко езерни групи с по седем езера. Такъв например е Мусаленският циркус. Само този циркус, намиращ се в най-високите части на Северозападна Рила, спонтанно и напълно заслужено е получил наименованието Седемте рилски езера. Природната му красота и все още необяснимите енергийни излъчвания, които тук получава всяко живо същество, разнасят славата му надлъж и нашир по света.

ЦИРКУСЪТ НА СЕДЕМТЕ РИЛСКИ ЕЗЕРА

е най-големият в Рила. На изток е ограден от било, спускащо се от връх Дамга на североизток към долината на река Черни Искър, наричана още Прави Искър и Лакатишка Рила. Билото е характерно с острия конусообразен връх Харамията (2465 м н.в.), емблематичен за циркуса на Седемте рилски езера. Този остър и скалист връх с почти отвесните си склонове стремглаво се спуска на запад до езерото Близнака. На изток склоновете му се спускат към циркуса на Чинакските езера, които са в най-горната част на водосбора на река Черни Искър. На юг чрез седловината Раздела билото се свързва с връх Дамга. Западният склон на Харамията представлява отвесна стена. Тя е катерачен обект за алпинисти. Пътека от

хижа „Седемте езера“ минава покрай шестото езеро и се изкачва на седловината в източното подножие на върха. Това било е **вододел на Балканския полуостров**. На изток от него е водосборът на река Искър, който чрез река Дунав отвежда водите си в Черноморския басейн. На запад от билото Седемте езера дават началото на река Джерман, ляв приток на река Струма, която отвежда водите си в Средиземно море.

Районът на Седемте Рилски езера на юг се извисява до билната заравненост Раздела и Отовишкия рид. На запад достига до върха над третото езеро Бъбрека и от източния склон на Сухия рид. Циркусът е отворен на север, където дава началото на река Джерман.

Нека отдадем заслужено внимание най-напред на езерната група, участието на която в ландшафта

на този райски мир е неocenимо.

Когато човек се изкачи до най-горното езеро и се изправи на Езерния връх и занемал от хубостта на приказния езерен свят отпрати поглед надолу към сребърните езера, той се чувства в истинско езерно царство. Това е сложен и голям циркус, в който езерата са разположени амфитеатрално и са заобиколени от пропасти, скали и зъбери.

Географите номерират езерата и посочват техните наименования от най-високото, най-горното езеро, така както е естествения гравитачен път на водата.

Горното езеро, наричано още **Сълзата**, се намира на 2535 м н.в. и има максимална дълбочина 4.5 м. То се оттича направо в четвъртото езеро Близнака, като преди това водите му образуват красив и впечатляващ водопад, спускащ се високо източно край връх Езерник.

МАРШРУТ

ХИЖА „СКАКАВИЦА“

ХИЖА „РИЛСКИ ЕЗЕРА“

Хижа „Скакавица“ е изградена на 1876 м н. в. в подножието на източния склон на връх Кабул (2530 м н.в.), на левия бряг на река Скакавица – ляв приток на река Джерман.

Със заслужено достойнство хижата заема челно място в хижестроителството в България. Тя е първата построена хижа у нас и е изградена през 1921 и 1922 г. Открита е тържествено в присъствието на планинари от цялата страна на 2 август 1922 г. Като инициатор и най-активен участник в строителството дупнишките туристи сочат учителя Никола Додов. В негова памет е наречен малък връх на билото между върховете Мальовица и Дамга. Наименованието ДОДОВ е запазено на каменна плоча.

По примера на дупничани през първата половина на 20-и век в България се разгаря активно хижестроителство. Съградени са хижите „Алеко“ на Витоша, „Чумерна“ и „Юмрукчал“ в Стара планина, „Осогово“ в едноименната планина и др. За по-малко от две десетилетия между двете световни войни в страната ни са изградени 39 туристически хижи.

Първата хижа на това място е била масивна сграда от камък и дърво. Разполагала е с две спални помещения, столова, кухня и други. Унищожена е от стихийен пожар през 1951 година.

Върху основите на първата хижа в периода 1958 – 1960 г. с безвъзмездния труд на ентузиастични туристи от град Дупница и със значителна финансова подкрепа от Централния съвет на БТС е построена сегашната хижа „Скакавица“. Тя е масивна триетажна сграда и разполага със 75 легла в стаи с по 2, 3, 4, 6, 8 и 10 легла. Санитарните въ-

зли са етажни. Има баня. Отоплението е с парно. На първия етаж има столова и кухня, които през летния сезон работят като ресторант. През есенно-зимния сезон храна се приготвя по предварителна заявка.

Наблизо, в югозападна посока, през 1973 г. е изградена друга двуетажна постройка. Тя е основно ремонтирана и благоустроена. На втория етаж са спалните с общ капацитет 13 легла, а на долния етаж са столовата и кухнята. Санитарните възли са вътрешни.

Двете сгради са водоснабдени и електрифицирани от собствена ВЕЦ. Срещу хижата, в югоизточна посока, е просечена ски писта, съоръжена със ски влек.

Хижа „Скакавица“ е собственост и се стопанисва от ТД „Рилски езера“- гр. Дупница. Тя е включена в списъка на движението „Опознай България -100 НТО“.

До хижата се стига само по пешеходни пътеки. Няма пътища за моторни превозни средства.

За около 30 минути по пътека, която започва от входа на малката

хижа, все край левия бряг на реката, може да се отиде до подножието на Скакавишкия водопад. Той е забележителен не само с природната си красота, но и с водния пад от 50 метра и е най-високият в Рила планина. Дава начало на река Скакавица, която по пътя си минава през няколко прага, подскача и увеличава прелестта на речната долина.

Най-близкият и предпочитан изходен пункт за х. „Скакавица“ е м. Зелени преслап. До тази местност има асфалтиран път от град Сапарева баня през курорта Паничище – 15 км. Местността е свързана с Паничище с пешеходна пътека, по която разстоянието се изминава за 1 час.

МЕСТНОСТ ЗЕЛЕНИ ПРЕСЛАП - ХИЖА „СКАКАВИЦА“

Маркировка: лентова, червена
Време – 1 час и 15 минути

Първоначално маршрутът минава по автомобилен път без повърхностно покритие в южна посока. Този път се изкачва до хижа „Рил-

ски езера“. На около 500 м от м. Зелени преслап пътят минава през обширна поляна – Лопена. По-нататък, на около 15 минути от началото, вдясно на пътя се отделя туристическа пешеходна пътека. Мястото е отбелязано на информационна табела и лентова маркировка. Навлиза се във висока иглолистна гора, в която преобладава бял бор.

Първоначално движението е в мочурлив район. Пътеката пресича река Малка Скакавица. По-нататък следват две стръмни изкачвания по серпентини и набиране на височина нагоре. Мястото е известно с наименованието Кърколиците. Минава се покрай малка дървена пейка и вдясно се вижда много стръмна гладка плоча, по която се спускат водите на река Малка Скакавица. Отклонение вляво от пътя води до временна постройка, в която е монтирана ВЕЦ, захранваща с ток хижата.

Стръмното изкачване завършва на площадка с малка сграда, давала подслон на първите хижестроители в България.

ХИЖА „СКАКАВИЦА“ - ЕЗЕРОТО БЪБРЕКА

Маркировка: лентова, червена, в безлесната зона – стълбова
Време – 2 часа и 30 минути
Денивелация – 406 метра

В близкото минало, до пускането в експлоатация на пътническата въжена линия от х. „Пионерска“ до х. „Рилски езера“, това беше най-практикуваният маршрут за навлизане в циркуса на езерата.

От х. „Скакавица“ маршрутът започва на изток към просеката на ски пистата. Преминава по широк дървен мост над река Скакавица. С широк завой вляво навлиза в иглолистна гора. Мястото е много мочурливо. За около 20 минути от хижата се стига до кръстовище, отбелязано на информационна табела. Тук пътеките се разделят. Право на изток в гората със синя лентова маркировка пътеката води към хижа „Ловна“.

Вдясно, в южна посока, със значително изкачване, с червена и зелена маркировка, за 15 минути пътеката извежда в малката полянка Лопена. Наименованието на

А - БИСЕРЪТ НА РИЛА

октомври 2022 г.

9

тук с поглед може да се обхванат всичките седем езера. Известен е още като Молитвеният. Осаян е с по-големи и по-малки каменни пирамиди. Предание разказва, че всеки камък, положен върху пирамидите, е надежда, пожелание, мечта и преди всичко молитва към Бога. Малката площадка на върха е известна още като Престола на Петър Дънов.

Това е мястото, където посетителите в тази част на планината се застояват най-продължително. От тук погледа стига до по-близки и по-далечни върхове и била, а душата не може да се насити на великолепието на пейзажа, подарен от Великия творец – природата. При ясно време, в северна посока от тук може да се види първенеца на Витоша – Черни връх и метеорологичната станция.

Магията, с която ни омайва районът на Седемте Рилски езера, е толкова силна, че който веднъж дойде тук, в него завинаги остава непреодолимо желание да идва отново и отново.

Второто езеро **Окото** се намира в широко разлат циркус при 2432 м н. в. Това е най-дълбокото Рилско езеро – 37.5 м. Поради формата му в миналото е наричано Паницата. По стръмните северни склонове на Отовишки рид целогодишно се спускат големи снежни маси, които достигат до южния бряг на езерото и допълват красотата на природната картина. Отводнява се в езерото Бъбрека.

Високо над северния бряг на езерото преминава пътеката към м. Раздела, която на кратко разстояние преодолява изкачване от

стотина метра и съвсем доближава Езерния връх. Малък страничен рид се спуска от Отовишкия и достига до Езерния връх. На това място пътеката се спуска надолу в югоизточна посока и преминава потока, отводняващ горното езеро.

Третото езеро **Бъбрека** е наречено така поради бърбековидната му форма. Намира се на 2282 м. н. в., а дълбочината му се определя на 28 м. Край него от НП „Рила“ са поставили голямо информационно табло с маркираните туристически пътеки, минаващи от тук, и данни за езерата.

На източната му страна има обширни поляни. Ежегодно на 19 август последователи на Петър Дънов от „Бялото братство“ изпълняват характерния и уникален танц „Паневритмия“.

Край югоизточните склонове на това езеро в северна посока се спуска Сухия рид, който разделя водосбора на река Джерман от този на река Скакавица.

Четвъртото езеро **Близнака** получава водите си от първото езеро през водопада Езерник и от езерото Бъбрека. Наречено е Близнака, защото при продължителни суши нивото на водата пада и то се разделя на две. То е най-дългото в тази езерна група – 790 м. и се разпростира на площ от 91 дка. Дълбочината му е 27.5 м. Оттича се по два начина - част от водите му дават началото на рена Джерман, а друга част се спуска в езерото Трилистника.

Преминаващите край това езеро туристи се задържат продължително време край западния му бряг и се възхищават на великолепия

блиц, който отразява връх Харамията върху огледалната му повърхност.

Петото езеро **Трилистника** е наречено така от по-редовните посетители, които оприличават формата му на трилистна детелина. Намира се на 2216 м н.м. и има дълбочина 6.5 м. Край източния му бряг преминава туристическата пътека от хижа „Седемте езера“ нагоре към билото на планината.

Съвсем на близо край езерото се намира малка каменна постройка. Тя е собственост и се стопанисва от ДГС Дупница. Построена е в края на 60-те години на XX век и е служила за подслон на горските служители, изпълняващи охраната на района от всякакъв вид нарушения. Малко по-късно започва дейността си като риболопилня, която е произвеждала зарибителен материал за разселване в езерата. Дейността на риболопилнята е прекратена с прекатегоризирането на Народния парк „Рила“ в Национален парк, с което лова и риболова са забранени.

Шестото езеро - **Рибното** се намира на 2184 м н.м. и е дълбоко само 2.5 м. То е най-силно повлияно от антропогенната дейност на човека и много бързо обраства с различна растителност. При него най-силно е изразена еустрофикацията - процес на увеличаване количеството на химически вещества във водата в резултат на силно замърсяване с всякакъв вид отпадъци. Това е причина неговата огледална повърхност много бързо да намалява.

Край северозападния бряг се намира хижа „Седемте езера“ на

ща се фигура на връх Харамията.

По-нататък пътеката продължава в южна посока, преминава малка седловинка и за около 2 часа и 30 минути от хижа „Скакавица“ стига до брега на езерото „Бъбрека“. Така описаният маршрут е достъпен през всички сезони. Особено е приятен през топлите летни дни. При зимни условия се изисква добра екипировка и добри познания за планината. Ще припомним, че районът на Седемте езера е изключително лавиноопасен. Движението по зимната стълбова маркировка е известна гаранция за безопасност, но не е излишно и допълнително внимание от туристите.

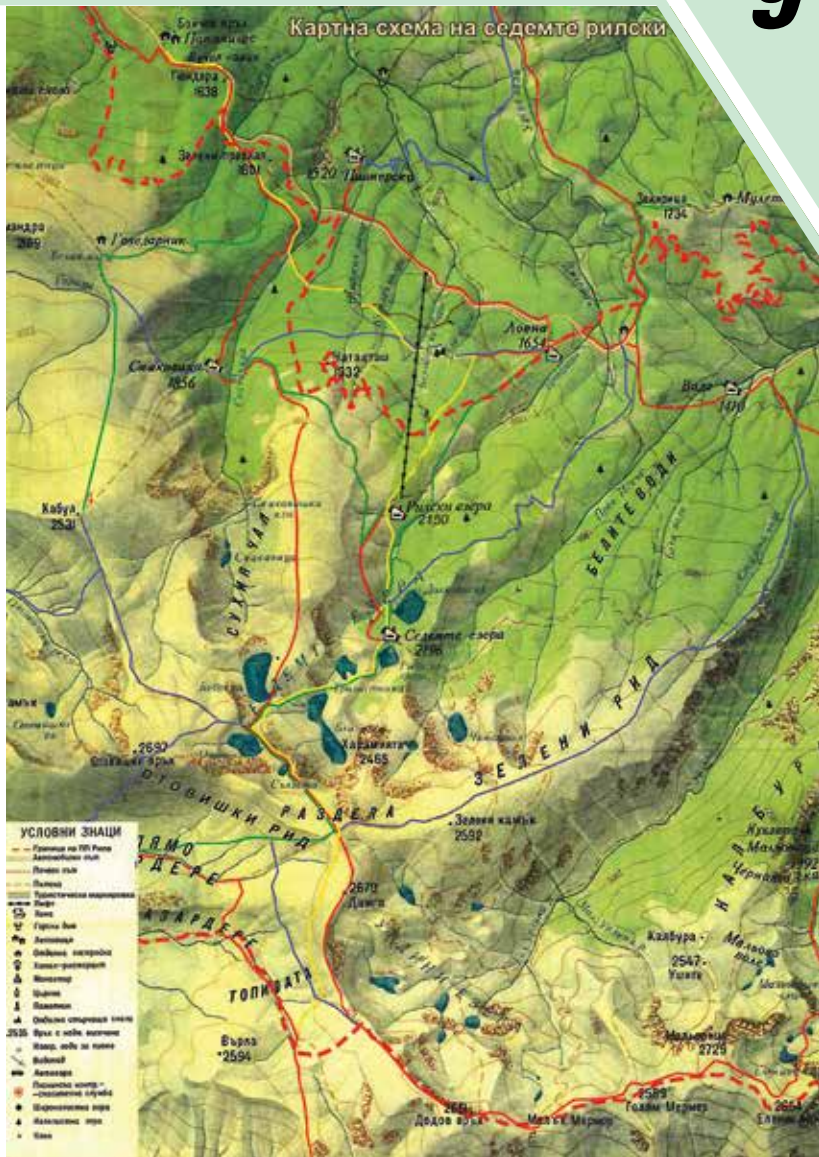
Езерото е важно кръстовище на туристически пътеки. На североизток се спуска пътеката към хижа „Седемте езера“, която минава покрай езерата „Близнака“, „Трилистника“ и „Рибното“.

От ез. „Бъбрека“ вдясно на юг и нагоре пътеката, маркирана с червен цвят, минава покрай южния склон на Безимения връх и отвежда към х. „Иван Вазов“. До тази хижа са необходими още 2 часа пешком или от х. „Скакавица“ – 4 часа и 30 минути.

Малко по-нагоре, на 15 минути в южна посока от „Бъбрека“, вляво от пътеката за х. „Иван Вазов“ се отделя пътека, преминаваща високо над брега на езерото „Окото“, която по-нататък води към Езерния връх, езерото „Сълзата“, местността Раздела и връх Дамга.

Разстоянието от езерото „Бъбрека“ до езерото „Сълзата“ се измерава за 1 час, а от хижа „Скакавица“ – за 3 часа и 30 минути.

Целият район над езерото „Бъбрека“ е лавиноопасен. Тук почти всяка година стават инциденти с планинари, затрупани от падащи лавини. Добре е при зимни условия и снежна покривка преходите да завършват до езерото „Бъбрека“.

2196 м н.в. В първоначалния ѝ вид тя е изградена през 1954–56 г. с доброволен труд на самоковски туристи и с много дарения.

През 1982 г. е основно преустроена и разширена. Представлява масивна двуетажна постройка с капацитет 92 легла, от тях нарочено - 52. Стаите са с по 2, 3, 4, 5, 7 и 8 легла. Санитарните възли са външни. Баня няма. Захранва се с електрическа енергия от собствена ВЕЦ. Отоплението е с печки на дърва. Разполага със столова, кухня и бюфет. Стопанисва се от ТД „Рилски турист“ - град Самоков. Свързана е с маркирани туристически пътеки с хижите: „Рилски езера“ – 1 час; „Ловна“ – 2.30 ч.; „Иван Вазов“ през м. Раздела – 3.30 ч. (летен вариант); „Мальовица“ през Зелени рид – 6 ч.

От хижа „Седемте езера“ по пътека, минаваща край брега на езерото, в югоизточна посока за 15 минути се идва до мястото, свързано с живота, учението и делото на Петър Дънов. Тук, високо в планината, е открито малко изворче с много студена и хубава за пиене вода. Направена е малка чешмица. Мнозина от посетителите идват при нея и пълнят малки и по-големи съдове с вода за пиене, като твърдят, че тя е благодатна. На десетина метра над чешмицата, върху неговия скален отломък са написани следните слова, чиито автор е Учителят Дънов: „Братя и сестри, майки и бащи, приятели и странници, Учители и ученици, слуги и господари, Вий, господари на живота, отворете сърцата си за доброто и бъдете като този извор!“

По-нататък пътеката продължава в югоизточна посока и след десетина минути прекосява буен поток, който дава началото на Рибното езеро. Високо над това място се издига връх Харамията. След прекосяването на потока пътеката е маркирана с метални стълбове и отвежда в западна посока за 20 минути до езерото Трилистника.

Седмото езеро е наречено **Долното**. Намира се на 2095 м н.м. и има дълбочина 11 м. В близкото минало някои го наричаха Черно-то, тъй като заобикалящата го гъста вечно зелена клекова гора придава черен цвят на огледалната му повърхност. Край него преминава туристическа маркирана пътека от хижа „Ловна“ за хижа „Седемте езера“. Това езеро дава началото на река Джерман.

ПРОИЗХОД НА ЕЗЕРАТА

Мнозина от посетителите на района задават въпроса как са възникнали езерата, каква природна

или свръхестествена сила е сътворила тази приказна красота?

Пълнен научно обоснован отговор на този въпрос може да се намери в редица публикации и в по-големи трудове на изтъкнати наши учени, изследователи на геоложките и геоморфоложките процеси в Рила. Тук предлагаме кратко и достоверно обяснение за възникването на езерата и циркусите, в които се намират, и процесите, които продължават и понастоящем.

Седемте Рилски езера имат ледников произход. Тази част на Европейския континент е преживяла два ледникови периода, сравнително отдалечени един от друг. В края на второто залежаване, известно като „Вюрнско“, ледниците в по-високите части на нашите планини са стигали до 2200 м н.в. При последвалото сравнително бързо затопляне на климата и земната повърхност те започват да се размразяват и да се свличат. Пълното им разтопяване завършва при надморска височина около 1200 м. По пътя им надолу ледниците са се разширявали и са изстъргвали от ограничаващите ги склонове на планината скални и земни маси. В резултат на силното механично въздействие долините са придобили характерен коритовиден напречен профил. Такива са характерните трогови участъци в най-високата част на водосбора на река Джерман. В най-високите части на планината, там, където ледниците са се задържали най-продължително време, са се образували обширни кресловидни вдлъбнатини. Това са познатите ни циркуси. Геоложкия състав на скалите е палеозойски, южнобългарски гранити, гнайси и амфиболити.

Оттеглянето на ледниците в тази част на планината завършва преди около 11 000 години.

От тогава насам оформянето на релефа продължава под въздействието на фактори като вятър, буйно спускащи се големи количества вода, валежи от сняг и залежавания, резки температурни промени. В измененията на релефа голяма роля изпълнява мразовото изветряне, което предизвиква разрушаване на откритите скали. По-големите и по-малки отломъци от това разрушаване на скалите по пътя си надолу по склоновете образуват срутища, свлачища, сипеи, каменни реки и прегради, в които се настаняват езерата.

Страниците подготви:
инж. Георги ПЕТРУШЕВ

ЕЗЕРОТО БЪБРЕКА

местността съвпада с обширната равнинност на пътя от Зелени преслап към хижа „Скакавица“. На това място, почти в горната граница на гората, вляво се отделя пътека със зелена маркировка към х. „Рилски езера“.

Към езерото „Бъбрека“ и х. „Иван Вазов“ се върви само в южна посока по маркирана пътека с червен цвят. По-нататък пътеката изкачва нагоре и се доближава до просеката на ски пистата. Отдалечава се от нея и отново навлиза в гората, като следва основната посока и значително изкачване. На места лентовата маркировка се губи в горския гъсталак от по-ниските бяла мура, ваймутов бор, смрика и хвойна. Целта е да се излезе в безлесната зона, където започва стълбовата маркировка.

През зимния сезон минаването по просеката не се препоръчва, тъй като е лавиноопасна. Излиза се в безлесната зона на Сухия рид и се продължава по стълбова маркировка. Пътеката на места е много изровена от стопени снегове и течаща вода. От х. „Скакавица“ до

навлизането в тревистия гръбнак на Сухия рид разстоянието се измерава за 1 час и 30 минути.

Недалеч от пътеката вляво е най-горното метално съоръжение – обръщало на ски-влека от х. „Рилски езера“. Тук има указателна табела за пътеката към хижата.

Маршрутът към езерото „Бъбрека“ минава вляво от Сухия рид, на който има маркировъчен стълб. Панорамата, която се открива от тази част на върха, е неповторима. На север са очертанията на Витоша и Черни връх, малко по-наблизо е Верила планина. Долу ниско в североизточна посока са очертанията на седмото и шестото езеро. На изток погледът спира до билото на Маркуджик. В северния му край при ясно време може да се забележи горната станция на кабинковата въжена линия от Боровец до връх Ястребец. На юг са очертанията на връх Алеко, а малко по-надясно е приоблачния първенец на Балканския полуостров - връх Мусала. В панорамата на циркуса на Седемте езера, наблюдавана от Сухия рид, доминира внушителната и запомня-

В ранната утрин на 6 август т.г. през с.Труд, Ихтиман, Самоков и Клинсура осемдесет планинари от ТД „Орлово гнездо“ - Казанлък с два автобуса пристигнахме в Дупница. През просторния градски площад отидохме до Историческия музей. В **Художествената галерия** с директор

Катерина Димитрова бяха изложени по няколко картини от изтънати дупнишки и български майстори на четката, с биографични данни за авторите. От старата школа (до 40-те години на XX век) са: Владимир Димитров-Майстора, Добри Добрев, Атанас Михов, Патрикий Сантев - роден в Казанлък и живял в Дупница, Добри Лазов, Димитър Топлийски (пейзажи и картини от бита). Представители на новата школа са Николай Янакиев и Алцек Мишев. В околийската къща, някогашно жилище на околийския управител, имаше творби на Никола Мирчев - илюстрации, исторически и патриотични картини. В бившата джамия Елена Кацарска представя композиции от картини и смесена техника - **плъстене на вълна**.

В град Сандански остави-

хме возилата до болницата и преминахме през прекрасния стогодишен парк, създаден по инициатива на генерал Георги Тодоров през 1916 г. Прекрасно прохладно място с дървета, храсти, цветя, езера, река, водоскоци, мостчета и алеи. До музея се намира **грамадният чинар** (на над 650 години) с мраморен водолей с два лъва и два чучура пред него.

Наблизо е и Епископският

комплекс с величествена раннохристиянска базилика с **Батистерий** (кръщелно). Разкрити са и свещен извор (аязмо) и мартирум (помещение, в което са съхранявани мощи на светец).

Покрай река Санданска Бист-

рица стигнахме до местността Тремошница със сгради, останали от строежа на водосило-вия път и ВЕЦ „Попина лъка“.

XXII ЛЯТНО ПЪТЕШЕСТВИЕ „ПИРИН`2022“

ДУПНИЦА, САНДАНСКИ, ГЕНЕРАЛ ТОДОРОВ, ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ, БЕСЛЕН, ТЕШЕВО, БЕЗБОГ, ВИХРЕН, БАНЯ, РАЗЛОГ И ЮНДОЛА

Направихме почивка, после изкачване до църквичката на Иван Рилски. На обгледно място към пирински върхове са поставени кръст и камбана. В съседство е божият храм, строен през 1915 г., водолей и навеси с пейки и маси.

В местността **Попина лъка** пристигнахме в 19:45. Разгле-

дахме едноименния водопад за двадесетина минути и се настаняхме в близките хижа „Яне Сандански“, къщата за гости „При Горан“ и хотел „Попина лъка“.

На 7 август през Сандански стигнахме западния край на с. Генерал Тодоров. Покрай жп линията за София, над тунела, се качихме на скален хълм източно от Струма и изпълихме до монашеската обител и **параклиса „Свети Пантелеймон“**, възстановен през 2015 г. от жителите на

с. Левуново. На запад бе реката, а зад нея - възвишението Кожух, в южното подножие на което са разкопките на античния град Хераклея Синтика.

На югозапад са Рупите с църквата на Ванга. Върнахме се до гарата, от която се отделя линията за Петрич. Хората от първия автобус заминаха за Хераклея Синтика. В град Гоце Делчев разгледахме музея и центъра на града. Надвечер пристигнахме в хотел „Витаспринг“ край с. Баня, настаняхме се и се отдадохме на СПА процедури: сауна, парна баня, джакузи и топли минерални басейни.

Вторият автобус мина през с. Катунци, Попови ливади, Гоце Делчев, Хаджидимово и след село Петрелик бе спрял за проверка от Гранична полиция. Показахме уведомително писмо за похода ни до Беслен и списък на участниците. Провериха пътниците и личните им карти и ни пожелаха да не се изгубим в Гърция.

В Беслен ни посрещна кметът Росен Чапканов. Той бе уредил джипове, с които след друсане, подскане и буксуване стигнахме до границата в борово-дъбова гора. Слязохме от колите и се изкачихме до гранична пирамида 152. Тя се приема за най-високата точка на **връх Чиплак баир** (1091 м н.в.), който е и най-високият връх на планината Боздаг в България. Приема се първенец на една от 42-те планини на България! В Гърция първенецът на

Боздаг е вр. Пророк Илия (2232 м н.в.). През малка просека на югоизток се виждаше най-големият гръцки язовир „Тисаврос“ на река Места, който започва при вливането на река Доспат край село Зърнево. Върнахме се в Беслен, а после в Копривлен.

С няколко напътствия на тешевския кмет Иван Крушев след разклона за Нова Ловча и Парил минахме през Лъки и по тесен, серпентинен път, се изкачихме до село Тешово. До средата на поминалия век в околността се е добивало желязо. Имало пеши и самокови. Железарите (мървачи) плащали годишен данък четири тона желязо. Добитият метал карали на пристанището в Аспровалта, а от там с кораби за Англия. Имало е много течаща вода за самокови и мелници. Към 70-те години на 20 век тя е каптирана за питейни нужди на съседните села. **Църквата „Св. Димитър“** в село Тешово е построена през 40-те години на 19-и век. Камбанарията ѝ представлява пететажна кула, където освен камбани има монтиран и часовников механизъм, изработен през 1891 г. от братя Димкови. Храмът е обявен за паметник на културата с национално значение през 1978 г. Нуждае се от пореден ремонт на покрива, за да не се загубят безценните стенописи. В съседство има гостоприемна сграда с места за нощуване.

Средновековната кула, използвана за отбрана и предаване на съобщения, е разположена на северозапад от центъра на селото. Има правоъгълен план със страна 7,50 м и височина 13,50 м. Съборената през 1916 г. казанлъшка кула на „Тюлбето“ прилича на тешевската. На площада на селото има бюст-паметник на войводата Атанас Тешовски (1865-1905) и мраморна чешма с три чучура до воденично колело. Сбогувахме се с гостоприемния кмет и по обратния път слязохме до главното шосе. През Гоце Делчев и Банско стигнахме по тъмно до нашия хотел. Коста и Мила бързо ни настаняха по стаяте и после спокойно вечеряхме, уговаряйки утрешните ходения.

В понеделник, 8 август, два буса ни закараха до хижа „Вихрен“. Сутринта в 6:50 ч. 20 наши туристи поеха нагоре, към върха. Въпреки бурния изстудяващ

вятър всички те преминаха през пиринския първенец **Вихрен (2914 м н.в.)** и бавно слязоха по осигурените с вериги северни улеи, в чието дъно бе пътеката с излъскани камъни. Покрай туфи с еделвайси и грамадното вдълбване на **Казаните** спряхме да видим стадо кози, тичащи край фирнованите преспи. Надникнахме в малкия заслон с два нара на 2445 м н.в. и през поляни и иглолистна гора достигнахме х. „Бъндерица“. По хоризонтал на запад, на около 300 м, се полюбувахме на най-старото иглолистно дърво в България - **Байкушевата мура**. Над 1300-годишното дърво с височина 26 м и диаметър 2,6 м е открито и измерено от лесовъда Константин Байкушев през 1897 г.

От Бъндеришка поляна ни прибраха в с. Баня сутрешните маршрутки. Голямата група, след закуска на „Банянска“ блок маса, с рейс № 2 бе транспортирана до х. „Гоце Делчев“, а от там с лифта до х. „Безбог“. Направена бе приятна разходка до Поповото езеро. Детската група от х. „Вихрен“ отиде до езерото „Окото“ и оттам видя едноименния връх. Прибрали се в хотела завършиха подготовката за вечеря с шамбуркане в басейна. Групата на Коцето отиде на джазов концерт в Банско. Изпращайки залеза с поглед към върховете Тодорка и Вихрен и седловината Кончето, Вальо подхвана акордеона, акомпаниран от Дамянина флейта, за прощалната „Ехо-вечер“. Веселата част продължи до полунощ.

В последния ден по пътя за с. Баня отидохме до светилището **„Марков камък“**. На малко въз-

вишение се бе кротнал яйцеподобен 5-метров камък, център на поклонение в древността и фотографски обект на експедиционерите. След две улици надолу, вдясно посетихме стара, външно ремонтирана баня със сферичен

купол, грамадни каменни корита и открито басейче с гореща вода в южната страна. На стъпаловидното площадче направихме главната обща експедиционна снимка.

Югозападно на площада бе църквата „Успение Богородично“. Посетихме божия храм, поклонихме се и запалихме свещички. След 500 м разгледахме парка с басейн и по-голямата „Римска“ баня. В горната ѝ сенчеста част имаше метални действащи макети на съоръжения за вадене на вода за напояване: водно колело, ръчна помпа, архимедов винт.

В края на град Разлог се обадихме в Историческия музей. От там с велосипед дойде уредникът Илия Тантилов и бързо ни показа най-удобното сенчесто място за возилата. В отлично уредения музей любезните и сладкодумни краеведи Габи, Христина и Илия ни запознаха с историята на Мехомия (Разлог). Навън видяхме Войнишки паметник-Водолей, Паметник на загиналите в Кръстовденското въстание (15.9.1903 г.) и Каменния часовник.

Автобусите ни закараха до подножието на залесения преди 106 години хълм Голак. По алея с 400 стъпала, с площадки с информационни табла на етнографски и исторически теми, се качихме на билото. На запад, на стотина метра, имаше метален кръст, а зад него се извисяваше сребристая стоманена кула. По вито стълбище се добрахме до най-горната площадка, от която има величествени изгледи към Разложкото поле, Родопите, Рила и Пирин!

В близката нива Гошо и младежката група направиха фотосесия, седнали върху грамадни рулонни сламени бали, возени от трактор-повдигач. След 12 км в село Добърско спряхме до църквата „Св. св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат“. Малката трикорабна базилика, строена около 1122 г., е богата на фрески с образите на над 460 библейски и местни герои. В църквата няма и сантиметър стена, която да не е изобразена. Образите на светци, при норма от четири до пет за храм, тук са 30. Преобладават военните светци - св. Димитър, св. Теодор Тирон и св. Теодор Стратилат. Христос е изрисувал в ракетоподобен ореол. Стенописите са в отлично за „възрастта“ си състояние. В двора има лековит за очи извор. Докато опашката за църквата намаляваше, пешеходната ни група изяде няколко топли хляба от близката фурна, гарнирани с киселец от ливадата до водоскока, и се разходи до крайселския водопад „Щрокалото“. Оскъдна водичка мокреше скалните му стени. След църковното поклонение се добрахме до границата между Родопите и Рила - седловината Юндола. Някои направиха супено-бирен обяд, а повечето туристи - покупки от пазарчето: сирена, кашкавали, масла, луканки, гъби, малини, сладка. На гара Белово слязоха софиянките Вили, Дамяна и Радослава и след 10 минути хванаха последния влак за столицата.

През селата Труд и Баня в 20:15 ч. се прибрахме в Казанлък. В това пътешествие бяха посетени и разгледани 49 забележителности, изминати пеша 34 км. и 1000 км. с автобусите.

На 16 август 2022 г. в Музея на фотографията в Казанлък със съдействието на директора му Стефан Папучкиев се състоя мултимедийно представяне на снимки от „Експедиция „Пирин“ 2022“, направени от Валентин Узунов, Владимир Ралев, Георги Ганчев, Дамяна Дамянова, Костадин Димов, Мила Гаджанова, Николай Петков, Петя Ангелова-Топалова, Петя Матева, Светла Кръстева, Стефка Духнева, Стойно Стойнов и Христо Ангелов.

Христо АНГЕЛОВ

Според специалисти районът на Източните Родопи преди много милиони години е бил дъно на море. След оттеглянето на водите, по различни причини, времето ни е оставило редица природни чудеса като Скалните гъби край с. Бели пласт, Каменната сватба край Кърджали и Вкаменената гора, за която ще стане реч в следващите редове.

Впрочем, „Вкаменена гора“ не е съвсем точно, но не знам защо и от кога е прието така да се нарича това чудо на природата. Приех и аз това съчетание и преди няколко години тръгнах да търся тази „гора“. На три пъти обикалях землището на село Равен. Тръгнах по оскъдната и на места заблуждаваща маркировка. На място в споменатото селище никой не можа не само да ме упъти, но и да ме разбере какво точно търся, защото често разговаряхме на различни езици.

Е, накрая ми провървя. Когато за пореден път посетих с. Татул и прочуто то Тракийско скално светилище „Татул“ в землището му, попаднах на точния човек. Исмаил, жител на това село, добре познава района и много пъти е бил на Вкаменената гора – сам или за да отведе до там търсещите като мен този феномен. Известно време дори е бил нещо като пазач на светилището.

Приседнахме на дървената пейка пред скромната му къща. Исмаил точно и с желание отговаряше на моите въпроси. Аз не само записвах, но и се опитвах да чертая описания от него път. Нещо повече, новият ми познат дойде с мен до първата отбивка по шосето за Момчилград. В Пловдив не се задържах дълго. От БТС се снабдих с двадесетина оригинални маркировъчни табелки. Набавихме си необходимите четки, бои, компас и с няколко мои верни спътници отново се озовохме в село Татул. Този

С ЧЕТКИ, БОЯ И УКАЗАТЕЛНИ ТАБЕЛИ КЪМ

ВКАМЕНЕНАТА ГОРА

път дори не стигнахме до Тракийското светилище.

Само на 2-3 километра преди селото отбихме вляво. До старата и почти запустяла автобусна спирка поставихме първата табелка. От опит знам, че когато още в началото намериш забит клин или друг белег, се чувстваш уверен, че си на прав път. Подсилихме мястото и с червена и бяла боя. По тесен асфалтов път покрай запустелите 2-3 къщи и ясно виждащ се трафопост продължихме по пътя, който само след 300-400 метра премина в черен коларски път. Пътувахме към махала Дървен улук по път, който се оказа стар римски път. С няколко незначителни отклонения вляво и вдясно държахме направо и след 2-3 км бяхме в бивша махала, наречена Дървен улук. И тук никакво живо същество. Три-четири запустели къщи вляво и толкова вдясно. Надух клаксона и не след дълго от едната излезе възрастен мъж, с когото можехме да разговаряме на нашия си език. Българин, завършил трудовия си стаж в Пловдив и сега се вър-

нал към корените си, за да изкара спокойни старини.

„На прав път сте. От последната къща в лявата част на махалата тръгнете надолу. Търсете поизоставена козя пътека и слизайте само надолу. Там ниско долу ще стигнете река“. И той посочи огромна черна скала, в подножието на която би трябвало да търсим тази „гора“. Паркирахме колите под сенчесто дърво, поехме надолу и не сгрехихме. Попадахме на бледа маркировка, някъде струпани малки каменни пирамидки, някъде белези от разноцветна блажна боя. На всяко, дори незначително, отклонение маркирахме верния път.

И успяхме. Вляво от реката, на стръмен скалист наклон, в основата на Черната скала, която ни бе посочена още от махалата Дървен улук, открихме първите 5-6 каменни дънера. На височина те не бяха повече от метър, метър и половина, а в диаметър дори малко повече от тази височина. По тях ясно личаха годишните им кръгове, както и всички белези на дърво и камък. Продължихме надолу по реката,

която носи звучното име „Сапдере“, а в момента дебитът ѝ не ни създаваше затруднения. Тук, на площ от 75 декара в местността „Габъз дере“, между 25 и 30 дънера, разпръснати поединично или по няколко в групи, са дали основание на специалистите да нарекат мястото „Вкаменената гора“ и със заповед № 707 от 09.03.1970 г. да го обявят за защитен обект с национално значение. Надолу следват още подобни образувания, оригиналният водопад с естествен воден чучур и дънери, на които личат дори и корените.

Според специалистите за създаването на това чудо има две версии. Според едната, както още в началото съобщихме, това място е било дъно на море. Преди 25-30 милиона години, вследствие на подводна вулканична дейност, дърветата били затрупани с лава. Останали незначително време под пластове от лава, те не загиват и днес приличат на недогорени дървета (пънове), които карат учените да спорят за техния произход, а туристите да им се възхищават. Втората версия, която изглежда

по-несъстоятелна, е че това е дело на времето, преобразило утаечните седиментни скали в състоянието, в което ги откриваме в наши дни.

У нас няма описани други подобни случаи. Има такива, открити в други места по света, между които в Китай и Русия. Но за разлика от нашите те са в легнало положение и са на изчезване, а тези у нас са в изправено положение, което повече потвърждава първата версия за произхода им – подводна вулканична дейност.

Разполагахме с достатъчно време, боя и четки, което ни позволи да тръгнем към Вкаменената гора и от с. Равен. В този случай се тръгва към махала Долна Чобанка на с. Биволаре. По този път, на около 4-5 километра вдясно, има отбивка до добре съхранена беседка с чешма, където се разделихме с превозното средство. Продължава се по ясно очертан коларски път в гората. Излиза се на открита поляна, но не бива да се продължава направо по билния път по поляната, както в предишните си опити бях направил аз, а да се тръгне вдясно със слизание до реката. Точно тук маркировка няма и трябва да се разчита на късмет и добър туристически нюх. Поставихме още няколко табелки, насочвайки туристите ниско надолу към реката, където двата описани подхода се събират.

Аз лично бих ви препоръчал първия вариант, тъй като към обекта се подхожда след разглеждането на Тракийското скално светилище „Татул“. Една дестинация, неразривно свързана с ненадминатия родопски певец Орфей.

Не ми ще да завърша тези редове, без да отбележа активното участие в това дело на д-р Струмелиева, Георги, Сашо, Вили, Роза, и Надя, с които реализирахме нашата обща инициатива.

доц. Сандю БЕШЕВ

КРЪСТЮ АЛЕКСИЕВ „СЛЕЗНА“ ОТ ПОСЛЕДНИЯ СИ ВРЪХ

След кратко боледуване на 22 септември, току-що навършил 90 години, почина още един от знаковите ни алпинисти - Кръстю Алексиев от Сливен.

Роден на 10 февруари 1932 г. в София Къщи, както го знаят и наричат всички алпинисти и приятели, завинаги свързва живота си с алпинизма. Завършва ВИФ „Г. Димитров“, (сега Национална спортна академия), със специалност „Туризм – алпинизъм“, след което започва работа в разкрития година преди това Централен алпийски лагер (ЦАЛ). В лагера работи до 1956 г., когато той е закрит по целесъобразност. С това Къщи не се разделя с алпинизма, защото започва работа в гр. Сливен като преподавател по физическо възпитание. С възстановяването на Българския туристически съюз през 1957 г. и с разкриването на Окръжни съвети по туризъм към околните градове, той започва работа първоначално като завеждащ учебната работа, а впоследствие и като директор на спортната школа по алпинизъм в града.

Къщи определено има най-големи за-

слуги при зараждането и развитието на алпинизма в град Сливен. Под негово ръководство през 1957 г. там е учреден първият алпийски клуб, с което е поставено началото на алпинизма в града под Сините камъни. Като студент, инструктор в ЦАЛ или като треньор в Сливен той осъществява редица сложни технически изкачвания както у нас, така и в чужбина. Посещавал е няколко пъти Кавказ, където е изкачил много снежно-ледени върхове, между които Елбрус, Казбек, Щуровски, Бжедех, Чатин-тау, а през 1964 г. е един от четворката, която преминава успешно траверса на Безенгийската стена. През 1969 г. е технически ръководител на сливен-

Траверсът на Безенгийската стена

ската експедиция до първенеца на Африка – вр. Ухуро (5895 м), познат повече като Килиманджаро. Две години по-късно е технически ръководител и на сливенската експедиция до първенеца на Афганистан – вр. Ношак (7492 м).
Кръстю Алексиев

получава звание майстор на спорта през 1962 г., а заслужил майстор - през 1964 г. Носител е на медала „За гражданска заслуга“ – I степен. Със своето активно участие в спортния живот той ще остане знакова фигура не само в историята на сливения, но и на българския алпинизъм.

ПОЧИВАЙ В МИР И ПОСЛЕДНО СБОГОМ, КЪЩИ!

от БФКА и многобройните му приятели

От 21 до 25 септември т.г. в Банско се състоя 21-то издание на Международния фестивал на планинарското и екстремно кино. В програмата участваха 70 филма от 40 държави – най-добрите заглавия на тема алпинизъм, катерене, колоездене, пътешествия, приключения, парапланеризъм, екстремни ски и сноуборд, спелеология, култура на планинарските народи. Фестивалът среща публиката с елит от актуални приключенци и видни личности от България и света. Акценти във филмовата програма и премиерни заглавия за България бяха едни от най-наградваните филми на тази тема през последните две години.

В съпътстващата програма отново присъстваше Банскофилмфест KIDS – детска и младежка приключенска програма, която включва над 350 деца от 1 до 12 клас и предучилищна възраст; Банскофилмфест Climbing – забавно и демонстративно състезание по спортно катерене в дисциплината „СКОРОСТ“ – „Купа Петър Атанасов“; Банскофилмфест EXHIBITIONS – 10 фотоизложби.

Голямата награда в тазгодишното издание на Банско филм фест спечели филмът „След Антарктида“ на американския режисьор Таша Ван Занд. Той проследява първата по рода си международна експедиция от шест държави, с преминаване на Антарктида с кучешки впрягове.

„СЛЕД АНТАРКТИДА“ ПОЛУЧИ ГОЛЯМАТА НАГРАДА НА ФЕСТИВАЛА БАНСКОФИЛМФЕСТ

Специалната награда на жури-то отиде за „Скъпи Вернер“ на испанския режисьор Пабло Македа, а наградата за сценарий на името на основателя на Банско филм фест Петър Атанасов бе присъдена на филма „На добър час, поляци“ на режисьора Адам Наврот от Полша. Награда на МОТО ПФОЕ за най-добър български филм получи „Зима“ на режисьора Виктор Троянов, а наградата УНИКА за най-добър български филм – анимационният „Сантяго“ на режисьора Андрей Кулев.

Очаквайте информация за кинопанорамата „Ехо от Банско филм фест“ на страницата на фестивала banskofilmfest.com и на неговата Фейсбук страница.

РЕКОРДЕН БРОЙ УЧАСТНИЦИ В

„ПО СТЬПКИТЕ НА АЛЕКО С ПРИЯТЕЛ“

► от стр. 1

Категориите в състезанието са четири – „Семейство“, „Приатели“, „Колеги“ и „Съседи“ и не случайно са наречени така, именно защото са обвързани със социалния кръг на всеки човек. По традиция част от приходите от регистрационна такса отиват за избрана кауза. Тази година със събраните средства организаторите ще закупят различни спортни съоръжения за Комплекса за социални услуги за деца и семейства в град Роман. В момента в комплекса се отглеждат 30 подрастващи и младежи, лишени от родителска грижа, на възраст от 7 до 18/20 години. Деца от дома също се включиха в отбор на късото трасе.

Конкуренцията сред отборите и различните кате-

гории беше голяма, но най-бързи на дългото трасе се оказаха отбор „КК Свободно Измерение“ от категория „Приатели“, които успяха да поставят рекордно време като преминаха 27 км. за 03:06:32 часа.

На късото трасе – 11 км. най-бързи бяха от отборът „Bav.bg“ в категория „Колеги“, с отборно време – 01:13:33 часа.

Наградите в категория „Съседи“ – дълго трасе бяха връчени от изпълнителния секретар на БТС – Лъчезар Лазаров. В същата категория на престижното трето

място се класираха състезателите на ТД „Могилница“.

Тази година голям интерес имаше към категория „Колеги“ като много компании се включиха със свои отбори и избраха „По стъпките на Алеко с приятел“ за един различен ден на своите служители и техните семейства.

Всички времена от индивидуалното и отборно класиране може да видите на: <https://postupkitenaaleko.com/live-2022>

И макар стартът да носи своя вълнуващ заряд, финалът на двете трасета във Владая бе превърнат в един малък фестивал с голяма сцена, с празнична програма, партньорски щандове с различни продукти за хапване, пийване, опитване и носене.

ла, който приключи преди дни.

Така след един ден, изпълнен с много усмивки и различни емоции, всички присъстващи за пореден път запазиха невероятни спомени.

За организаторите: състезанието „По стъпките на Алеко с приятел“ се организира традиционно от Туристическо дружество „Боерица“, в партньорство с Български туристически съюз, Столична община, район Витоша, район Панчарево, Природен парк „Витоша“. И за пета поредна година е включен в календара на емблематичните за град София спортни събития, в подкрепа на инициативата „София – Европейска столица на спорта“, съвместно с Фондация „София – европейска столица на спорта“.

Христина ХРИСТОВА – член на УС на ТД „Боерица“ – Владая

Отбор КК Свободно Измерение

Отбор КСУДС от Роман

ПЕТРА

НОВОТО ЧУДО НА СВЕТА

Древният град Петра – едно от новите 7 чудеса на света, е сред най-посещаваните от българите световни забележителности. Нискотарифните полети до безмитния град Акаба в Йордания, който е в непосредствена близост до столицата на набатеите, дава възможност за великолепна почивка на море през есента и зимата, а едновременно с това и възможност да посетиш една от най-значимите исторически дестинации, включена през 1985 г. в Списъка на световното културно наследство на ЮНЕСКО. Петра е не само невероятно красив скален град, но и място, където се срещат редица цивилизации и е жив музей на човечеството от преди 10 000 години.

Най-често родните туристи купуват двупосочен билет за 4 дни до Акаба и в първия ден посещават Петра. Тъй като зоната е безмитна, те спестяват 50 долара (цената на визата до Йордания), но това е таксата на входния билет за Петра. Самият град е основан през VI пр.Хр. Наполовина е построен от набатеите, наполовина е изсечен в розовеещата скала.

Тъй като е в близост до Акаба, българите пътуват по-рядко с автобус, а по-често се групират по четирима с такси на отиване и връщане. Билетът за Петра се издава за един или два дни, тъй като има какво да се види. Разцветът на Петра се дължи на разположението – набатейската столица е на кръстопът по главните търговски маршрути – на запад от Газа, Дамаск на север, Ейлат (израелски курорт на другата страна на залива срещу Акаба) на Червено море и Персийския залив от другата страна на пустинята. Това подтигрява просперитета на Петра в древността, а и днес чрез потока от туристи. Днешното име Петра идва от гръцката дума „камък“, защото е разположен в естествено укрепената планинска долина Вади Муса („Долината на Моисей“) на източния склон на Уади Араба. Архитектурните стилове в него – асирийски, гръцки, римски, византийски, подсказват за историята на града.

Обграден от високи планини, достъпен през тясно дефиле, изсечен в скалите, Петра се е запазил непокътнат, защото е пазен в тайна и е бил недостъпен. И до днес дотам се стига пеша или на кон. През 1812 г. швейцарският изследовател Йохан Буркхарт – първият европейец, посетил тези земи след кръстоносците, преоткрива Петра за Западния свят. Откритието направил случайно през 1812 г., когато пътувал от Сирия за Египет. Край Мъртво море попада на група араби, които му разказват за „антики“ в долината Вади Муса. Дегизиран като арабин, той ги последвал. Отвели го до привидно плътна стена от скала, в която имало тесен, дълбок проход. Движели се 30 минути през дефилето Ал-Сик (проход, дълъг 1200 м, който в някои участъци е широк 1,80 м, с високи скали от двете страни), през който и днес преминава всеки турист, който посещава Петра. Тази величава гледка е позната за хората, гледали екшъна „Индиана Джоунс и последният кръстоносен поход“.

При минаване през Каньона на полумесеца изведнъж се озоваваш пред червеникавата фасада на изкусно изсечената в скалите 30-метрова сграда – Съкровищницата на фараона. „Каснех ал-Фарун“ безспорно е най-емблематичната сграда в Петра и топ забележителност. Според древно предание съкровището на Рамзес III, който владеел мините в Петра, е скрито в урна на върха на монумента. Стреляли по нея, за да я разбият и да видят съкровището, но тя оставала невредима. Това е една от най-прочутите гледки в света и най-голямата атракция в Розовия град, където се увековечават всички дошли, включително и пишещата очерка. Намира се на главната улица в древна Петра, на „Площада на фасадите“. От тук можете да продължите към вътрешността на Петра или да се изкачите до Високото място, за да отидете до съседния каньон и издълбаните в скалите фасади – Градски храм, Гробницата и Триклиниума.

Розовочервеникавият град в древността е бил важна станция по търговски маршрути по пътя на коприната, а набатеите охранявали кервани и търговци срещу такси, които налагали на пътниците. На това се дължат просперитетът и разкошът на Петра към IV век пр.Хр. Тя е естествена крепост, чието население исчислява много от фасадите на сградите от пясъчник и живее в пещери, които туристите днес разглеждат с наслада. Благодарение на мрежа от канали и тръбопроводи, града бил снабдяван постоянно с изворна вода.

След държавите на Птолемеите и Селевкидите, Петра е голям елинистичен център, а през 106 г. римският управител на Сирия завладява държавата на набатеите и тя става римска провинция Арабия. През 131 г. градът е посетен от император Адриан и процъфтява като важен център в Римската империя до III век. През VII в. попада под властта на мюсюлманите, а до 1189 е под контрола на кръстоносците и е завзет от крал Балдуин I.

Първите известни обитатели на Петра са едомците, които живеели тук около 1000 г. пр.Хр. В текстове от Библията те са потомци на Исав и според Книгата на Битие мястото е наречено Села. Едомците били победени от Юдейския цар Амасия, който наредил 10 000 пленници да бъдат убити, като ги хвърлят от върха на скала. Предполага се, че гробницата на Моисеевия брат Аарон се намира на хълма над Петра.

Историята на Петра, преплетена с куп митове и легенди, оживява пред очите на туристите от цял свят, които от сутрин до здрач изпълват главната улица с колонади, успоредна на речното русло на Вади Муса. Кой пеша, кой на магаре, кон или камила, тръгва да разгледа основните атракции – Царските гробници, Амфитеатъра, гробниците, църквата, улицата с Колоната, Нимфеума, а най-упоритите се изкачват до Манастира. Важно условие за посетителите на Петра са удобните обувки, защото ходенето е много, както и наличието на вода.

Докато отвън много от сградите са с прецизно изваяни колони, фризове и спирални резби, вътрешността им е по-обикновена. Розовият град Петра, едно от чудесата на древния свят, има части, които са чудесно съхранени, и други, които са подложени на ерозия и скулптирани от природните стихии. В началото археолозите предполагат, че Петра е град на мъртвите, заради впечатляващите гробници (четирите царски могили в скалите на изток от централната част и Деир на северозапад), но съществуват категорични доказателства, че в миналото Петра е наброявал над 20 000 жители. Ще видите наследниците им в Петра, защото съвременните номади в Йордания са обявени от краля за живо културно наследство, защитени са от закона и имат право да се придвижват из цялата страна и да се заселват, където пожелаят. За културния живот, който е кипял тук, се досещаме от Амфитеатъра с полукръгли каменни редове, който събира 4000 зрители.

Невероятната природа и магическите гледки са заплениващи в Петра. Някои места е добре да разгледате сутрин, а други на късното следобедно слънце, което обагря града в наситено розово. Безспорно тези гледки са вдъхновили Спилбърг да направи филма за Светия граал, а Агата Кристи през 1937 г. да напише прочутия си роман „Среща със смъртта“.

Идвайки до Акаба и Петра, българските туристи използват възможността да се потопят в екзотиката на пустинята Вади Рум и това да направи пребиваването им в Йордания още по-запомнящо се. Разбира се, задължително е и още едно преживяване – разходка с лодка в залива на Акаба. Прозрачният под позволява да се видят и заснемат пъстроцветни корали, богата флора и фауна. Цената на атракцията зависи от дължината ѝ и от майсторството да се спазарите. Местните добре познават българските туристи, говорят по няколко български думи и не ви е нужна туристическа агенция, за да се превърнете в първокласен пътешественик евтино и да посетите максимално много забележителности.

Антоанета ТИТЯНОВА

В началото на септември т.г. в района на Ракитово се проведе 12-тата поредна **пещерна експедиция „Терра Бесика“**. По традиция организацията ѝ бе осъществена от пещерниците от Българско пещерно дружество – Ракитово с водещото усилие на Стойчо Зарев. Както обикновено, базовият лагер бе в ловната хижа на ДПС „Ракитово“ в м. Качаков чарк. Тя, заедно с разпънатите наоколо палатки, събра 35 пещерници от Благоевград, Варна, Враца, Дупница, Етрополе, Пловдив, Перник, Пещера, Ракитово и София. Радваме се да съобщим, че сред нас бе новоизбраният председател на Българската федерация по спелеология Петър Делчев, който отколле е голям наш приятел. Скъп гост на експедицията бе и Йоргос Каракарис от клуб „Спелео“ - Атина, експрезидент на Гръцката федерация по спелеология.

Разбира се, гвоздеят на програмата бяха проучванията в пещерата Ледника и затова още през първия ден към нея потеглиха четири групи, всяка с конкретна цел – от обикновено опознавателно влизане до сериозни изследователски задачи в определени участъци. Най-отговорна бе задачата на групата на Александър Стоев от пещерен клуб „Пълдин“ - Пловдив. Той и трима негови съклубници, както и най-младият участник в експедицията - Тим Браухле от пещерен клуб „Хеликит“ - София, трябваше да навлязат почти на километър в пещерата, където бяха спрели предишните проучвания. Никои не знаеше какво има нататък, така че бе необходимо да се продължи колкото е възможно напред и евен-

„Terra Bessica“

СЕ ПРОВЕДЕ ЗА 12-И ПЪТ

пещера Паничката. В нея усилено се трудиха Весето, Нора и Стела, не без сърцатата помощ на трима изкопчи от мъжки пол. За съжаление, сериозните разчиствания в „сестричката“ на Паничката - Малката паничка не дадоха съществен резултат. Втората група „изкопчи“, под ръководството на етрополеца Валентин Тодоров до здрач се „бори“ с теснините в пещера Здравец. Там бяха извадени бая камъни, преграждащи пътя навътре, но прогресът не бе твърде голям. Третата група обиколи почти всички известни пещери в района, за да фотографира входовете им и да свали географските им координати.

има перспектива, натам също трябва да се поразшири. Все пак групата е картирала още 59 метра, при което общата дължина на Ледника нарастна на 1290 м.

Следващия ден основната част от работата бе съсредоточена в пещерата Здравец. Много пот се изля там, купчината на извадените камъни от вътрешността се увеличи двойно. Напредна се още, но галерията навътре все още е твърде тясна, за да пропусне и най-слабия пещерник... Гостът от Гърция беше включен в опознавателната група в пещерата Лепеница. Стела, водачката им, половин ден ги „гърчи“ в пещерния лабиринт, но натрупаната умора не попречи на участниците, особено на Йоргос, да възкликнат: „Та това е ужасно красива пещера“.

Повече от половината участници си тръгнаха, защото трябваше да работят в деня преди 6-ти септември. Останалите се насочиха към решаването на по-малки задачи, каквато бе и картирането на Бигорната пещера, при което 18-годишният Тим демонстрира изкуството си да ползва и прилага съвременни средства и способности за картиране.

С гордост може да се каже, че експедицията бе не само резултатна, но и успешна. Залог за това бяха отличната организация и прекрасната работна обстановка, осигурени от домакините. Експедицията „Терра Бесика“ за пореден път показа, че обединените усилия дават многостранен резултат. Той не се изчислява само с изкопаните и извадени десетки кубичи пръст, глина и камъни, броя на проучените пещери или дължината на картировките, а основно с желанието за взаимопомощ, създадените прекрасни връзки, приятелства и взаимоотношения между пещерниците от различни краища на страната. С нетърпение чакаме 13-тото издание на експедиция „Терра Бесика“.

Текст: **Алексей ЖАЛОВ**
Снимки: **Алексей Жалов и Стела Кочукова**

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

РАЗГРАДСКА ОБЛАСТ

ТД „Димитровец“ – град Исперих – 0882966474; 0882966475
ТД „Буйна гора“ – Разград – 0895714255; 0884710766
ТД „Буйна кръв“ – Разград – 0887881305; 0894570591
ТД „Еделвайс“ – гр. Лозница – 0882966430

РУСЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Белите брези“ – град Борово – 0887517433 и 0896715189
ТД „Янтра“ – гр. Бяла – 0896766107, 0888722111
СТПД „Академик“ – Русе – 0882966369, 0885335004
ТД „Приста“ – Русе – 0887430374; 0888/221234; 0878472421
ТД „Сексагинта-Приста“ – Русе – 0896814018; 0888924818; 0896814001

СИЛИСТРЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Дочо Михайлов“ – Силистра – 0882966455; 0882966454
ТД „Караджата“ – град Дулово – 0882995039, 0893602898

СЛИВЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „100-те войводи“ – Сливен – 0899825074
ТД „Алеко 1900“ – Нова Загора – 0882966199, 0882966200
ТД „Нова 07“ – Нова Загора – 0888264775; 0885/888871

СМОЛЯНСКА ОБЛАСТ

ТД „Студенец“ – Чепеларе – 0886777017, 0877222992
Хижа „Изгрев“ – 0897728495; 0896754533
Хижа „Чудни мостове“ – 0888474355; 0899807671
Хижа „Скални мостове“ – 0882966278; 0882966277
Хижа „Пашалийца“ – 0888547654 – в основен ремонт и в момента не работи
УЦ „Пещерник“ – Чепеларе – 0877222992 – в момента е в основен ремонт

ТД „Орфей 1970“ – Девин – 0890222515, 0876535435
Хижа „Орфей“ – 0890222515
Пещера „Дяволското гърло“ – 0890222515
ТД „Карлък“ – Смолян – 0886936644; 0889218780
Пещера „Ухловица“ – 0888912212
Хижа „Смолянски езера“ – 0889906595
Хижа „Преспа“ – 0887/904077
Хижа „Студенец“ – 0886936644

ТД „Перелик“ – с. Широка лъка – 0988800850
ТД „Родопей“ – с. Ягодина – 0888519981, 0895658546, 0895658558, 0889903642, 0895658550
Ягодинска пещера – 0895658558
Хижа „Тешел“ – 0895658553
ТД „Триградски скали“ – с. Триград – 0896715175; 0879170808
Хижа „Триградски скали“ – 0896715174
ТД „Момчил юнак“ – с. Момчиловци – 0878718252
Хижа „Момчил юнак“ – 0878718252

СТАРОЗАГОРСКА ОБЛАСТ

ТД „Еделвайс 57“ – град Гълъбово – 0886098408
ТД „Соколна“ – с. Габарево – 0899048817; 0878/750055; 0889307304
ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък – 0431/62566, 0882966489, 0882966490
Хижа „Бузлуджа“ – нова – 0886970859
Хижа „Бузлуджа“ – стара – 0882966490, 0882955304, 043162566
ТД „Овчарица“ – с. Ковачево – 0882966388; 0882966387
ТД „Сърнена гора“ – Стара Загора – 0887235216; 042/627044, 0882966462; 0896688560
ТД „Средногорец“ – Чирпан – 0882966442, 0885787420; 0889722955

СОФИЯ - ГРАД
ТД „Ал. Константинов 1899“ – 0887 847 007 и 0899635941
ТД „Еделвайс“ – 0896 688556 и 0878955588
Хижа „Еделвайс“ – 0888512381
ТД „Зелена България“ – 0896715908
ТД „Кремиковци“ – 0888455750 и 02/9943048
Хижа „Мургащ“ – 0888950346
СТД „Люлин-Банкя“ – 0887641670 и 0888963981
СТД „Мургащ 77“ – МВР – 0888919811 и 0888497843
Сдружение на туристическите хорове в България – 0899881702
„Хор Планинска песен“ – 0878522105
ТД „Сирена“ – 0877798779, 0888298779
Хижа „Тинтява“ – 0889099055
ТД „Урвич“ – 0882966321
Хижа „Планинец“ – 0889730182
СТК „Мотен“ – 0888305333, 0888414747
Хижа „Алеко“ – 02/9671113, 0876860235, 0877101427
АТД при БАН – 02/9892241 и 0897731992
ТД „Камендел 1934 - Бояна“ – 0882727201, 0878754631 и 0878754631
Хижа „Камен дел“ – 0897209797
ТД „Боерица“ – с. Влада – 0897575884, 0879436672
ТД „Дино 2012“ – 02/8683204 и 0889489334

СОФИЙСКА ОБЛАСТ
ТД „Ибър“ – Долна баня – 0885012912 и 0887416565
Хижа „Венетица“ – 0882025864
Хижа „Гергиница“ – 0876648090
Сдружение „Туризм, спорт и екология - Опознай и съхрани 2001“ – Етрополе – 0886813474 и 0886813774
ТД „Старопланински турист“ – Етрополе – 0882966497
Хижа „Кашана“ – 0882714416
Тур. спалня „Витиня“ – 0882966497
Хижа „Стражата“ – 0882966497
Хижа „Старопланинец“ – 0882966497
ТД „Еледжик“ – Ихтиман – 0899883993, 0889227859
Хижа „Надежда“ – 0888852105, 0889227859
ТД „Равни чал“ – с. Костенец – 0899921306
Хижа „Гургулица“ – 0899 555 370, 0899 921 306
Хижа „Белмекен“ – 0879461899
ТД „Планинар“ – град Костенец – 0879208290, 0896647088, 07142/6031
Тур. спалня „Яворица“ – 0879208290, 0896647088, 07142/6031
Сдружение ТД ПЕС „Мусала“ – Самоков – 0893047709
ТД „Искърски пролом“ – град Своге – 0888645081, 0888686788
ТД „Грамаде“ – с. Скравена – 0888495350, 0899810773
Хижа „Койна и Никола Мукански“ – 0888495350, 0888653195
ТД „Мургана“ – с. Челопеч – 0888398869, 0896766161
ТД „Люляк 2010“ – Костинброд – 0885294772
ТД „Свищи плаз 2013“ – град Златица – 0888393851 и 0885184078

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако междувременно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882966316.

туално да се картира. На връщане същата дружина щеше да огледа още две-три разклонения, в които евентуално е възможно пещерата да продължава. Обособиха се още три работни групи.

Както винаги, разкопаването и разчистването на пещери с цел увеличаване на дължината им не остана на заден план. Усилията бяха насочени към пещерите Паничката и Здравец, като на този етап най-перспективна с цел продължаване и привързване към системата на пещера Лепеница бе

нати.

Вече беше станало 22 часа. Всички бяха около трапезата, когато на пътя под хижата се появиха светлини. Беше групата на Александър. Наострихме уши, за да чуем резултата от тяхната работа. Продължили са напред, колкото могат. Нататък галерията става ниска. Настлана е с пясък. Ако той се изрива, то просветът би се увеличил и ще може да се пълзи напред. Явно предстои още работа и в това направление. В едно от разклоненията по пътя назад също

10 години без планинския водач и заслужил треньор по ориентиране

Михаил Иванов Житаров

от Бургас

Кой от твоите приятели, туристи и състезатели не би искал да бъде отново с теб в планината, кой от стотиците, които заобичаха природата благодарение на теб!

Когато се намираме - семейството ти, приятели и познати, на която и да е българска планина, близо до Божествената мощ на природата - ти си там с нас, защото всяко кътче и пътека говорят за теб. Виждаме усмихнатия ти поглед - искрящо синя възхита от простора и високите върхове!

Винаги си с нас!

За приятелите Жижо, Пан Жижка, Мишел Житар, дон Мигуел Житауейро...

За мен - Татю.

Поклон с любов!

от дъщеря

В рамките на дългосрочното сътрудничество между Българското пещерно дружество и Министерството на околната среда на Република Косово, през август 2022 г. в Косово пребивава и работи двучленна българска пещерна експедиция. Тя се явява продължение на проведените по-рано в годините три съвместни експедиции, по време на които са изследвани 15 пещери. Плановите на дружеството бяха други, към Косово да се отправят не двама, а шестима нашенци, защото това щеше да даде повече шанс да се открие търсеното „сървище“.

Тук е мястото да се кажат няколко думи за района на изследване. Това е планината Мокна (Мокра гора). Тя се намира на границата между Сърбия, Косово и Черна гора и се явява североизточно разклонение на планината Проклетия (Албански Алпи). Най-високият ѝ връх е Памйес (Поглед), чието височина е 2156 м. Какво общо всъщност има тази планина с пещерите? Много просто. От геоложка гледна точка Мокна изцяло е изградена от варовикови скали, а има ли варовици, то логично е в тях да са се образували пещери. В това се убедиха участниците в експедицията през 2019 година, когато наши спелеолози, в рамките на един ден, успяха да проучат пропасть с дълбочина 73 метра и да се натъкнат на друга подобна. Видяното възбуди българския интерес към

ЕКСПЕДИЦИЯ „МОКНА'2022“

през някои от съществуващите пещери в тази гигантска пещерна система и да видим каква част от нея е достижима. Залогът е голям.

В края на краищата, по разни причини четири души от събра-

оржения, храна и прочее бяха претоварени на високопроходимо превозно средство на колегите алпинисти. Така формиралата се българо-косовска група се отправи към планината. Последва посещение на губилището на Савина река. После радушно посрещане от местни хора, израз на традиционното планинско гостоприемство и гощавка с баница, прясно сирене и катък. Тук трябва да се каже, че районът дава простор за развитието на планинско пасищно животновъдство, поради което там има множество големи и малки кошари. Палатките, които групата ни носеше, така и не влязоха в действие - като за първата нощ домакините предло-

Спускането до към 30-тия метър е нормално, но после? Оказва се, че надолу стените на кладенеца са покрити с фирнован сняг и лед. Достигайки дъното, спелеолозите установяват, че между снега и скалата има пролука. Промушват се, доколкото могат. Пропастта продължава, но пещерните им комбинезони не са подходящи за работа при тези условия. Те се мокрят, а студът вече си е казал думата. Слава Богу, картировката дотам е приключила и по-безопасно е момчетата да тръгнат нагоре. Дължината на

жиха чудесно двуместно бунгало, а в последствие и друг подобен подслон.

СЛЕДВА ПЪРВИЯТ ДЕН - ДЕНЯТ НА ИСТИНАТА

Приятелите от алпийския клуб показват „Лошата пещера“. Каменистият отвор се чернее сред обкръжаващата зеленина от трева и клекове. Оказва се, че бездната надолу е невероятна.

Текст: Алексей ЖАЛОВ
Снимки: Масар КАБАШИ

това място. Българският екип се зарови в научната литература и откри монографията на сръбския географ Лубомир Менкович, където детайлно са описани всички проявления на повърхностния карст. На приложената към работата карта беше отразено местоположението на около 20 вертикални и хоризонтални пещери, които никой не беше проучвал.

Провокацията продължи с откриването на научна статия на спелеолога-хидрогеолог Иван Петрович. В нея той подробно описва как през 1959 г. е оцветил с флуоресценция водата на Савина река, която се губи под земята в понора Йеребиние (1570 м н. в.) в Мокна. Оцветената вода излязла от извора, бликащ в подножието на планината край град Изтог, след 90 часа. Изворот е разположен на 515 м н. в. и е с дебит около 3 куб. м в секунда. Денивелацията между губилището и извора е 1052 м., а разстоянието помежду им е 11 км. На теория, тези цифри показват максималната дълбочина и дължина на подземните канали, по които се е движила водата. Остана въпросът дали наши спелеолози ще успеят да се промъкнат

лата се група се отка- заха да пътуват, но ние от Българското пещерно дружество (БПД) решихме да не отстъпваме от възможността да бъдем откриватели и първопроходци. Заминаха председателят на БПД Алексей Стоев и Тодор Иванов. Основната цел на експедицията беше ясна - проучване и картиране на нови и неизследвани досега обекти с надежда за проникване в подземната пещерна система. Алексей и Тодор отпътуваха с автомобил. Пристигнаха в гр. Изтог, който е в подножието на планината, те са радушно посрещнати от партньорите ни - от една страна Институтът за опазване на природата в лицето на неговия директор Фадил Байрактари, респективно нашият стар приятел Сами Берхами, и от друга - Масар Кабаши, ръководител на алпийския клуб „Подгури“ в града. Качването в планината не бе възможно с нашето превозно средство, така че групата и обемистия багаж от въжета, съ-

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРИТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „EXO“, чрез банкова сметка: BG71 STSA 9300 0012 4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС - www.btsbg.org

можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай, дежурни телефони 112, 1470
02 963 2000 - Стационарен телефон на централен денонощен пост

EXO
ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС
ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР - Петя Иванова - 0882966316
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Николай Овчаров; проф. д-р Витан Влахов; доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м.с. по алпинизъм; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентирване; Алексей Жалов - председател на Балканския спелеоложки съюз.
Графично оформление и предпечат: Алфа Стар ЕООД

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията: 1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец
Ръкописи не се приемат.

Казват, има места, които, ако си посетил веднъж, те връщат отново при тях, остават в съзнанието ти и те зоват да се върнеш, да ги видиш пак – може би с други очи. Казват, че има места, които, макар и непосетени, те теглят да идеш там и сякаш безмълвно ти нашепват за себе си. И без дори да си ги виждал те карат да бленуваш за тях.

Вълшебство, очарование, стаена прелест и опияняваща красота таи в себе си непознатата Рила планина. „Непознатата Рила“ – така нарекоха туристи от ТД „Осогово“ – Кюстендил тридневното си приключение. „За първия ден нашият водач Огнян Златев (Оги) ни бе подготвил истинска приказка, която ще ни топли в дългите зимни дни“ – разказаха те.

Скътани под красивите рилски върхове Суха вапа – 2634 м н.в. и Ковач (Налбант) – 2639 м н.в. ни чакаха красивите Якорудски езера. Нашият пешеходен преход започна от местността Нехтеница, само на 20 километра над град Якоруда и в близост до хижа „Трещеник“. Тръгнахме от 1900 м н.в. и ни предстоеше много красив маршрут до две красиви и сравнително големи езера.

Първото се казва **Рибно езеро** и е на 2200 м н.в. Намира се в полите на връх Суха Вапа, а до него стигнахме за около час и половина. Очаровани от красотата му, направихме много снимки. До второто езеро се стига за около час. Закътанно е под връх Ковач и се казва **Мъртво езеро**. Панорамата е уникална. В езерото се отразяват скални зъбери и отвеси, създадени от някогашни ледници, изваяли днешния релеф.

Нагоре има още малки езера и през един от улеите може да се изкачат билото и върха. Но според времето, с което разполагахме, го отложихме за следващия път. Всичките са

НЕПОЗНАТАТА РИЛА

част от водоопадна зона на Якоруда.

След голямото натоварване през деня се отправихме към базата на лесотехнически институт в Юндола, където ни очакваха уют и страхотно гостоприемство. Народни хора, песни и забавления са запазената марка на кюстендилските туристи.

„Приказката за моя любим Славов връх“ – така започна Оги разказа си за предстоящия преход през втория ден. От чешмата с двете мечки последва умерено изкачване с положителна дивелация от около 500 м. Славов връх е сред най-панорамните върхове в България. Като на филмова лента семеня гледките към Източна Рила с първе-

неца Мусала, Пирин, Разложката котловина и Банско, връх Ореляк над Гоце Делчев, Славянка, Боздаг и други планини в Гърция, Западни Родопи. При хубаво време на 200 км. се виждат и кулата на Снежанка, Перелиците, Персенецките, Сюките и Баташки Снежник, Беслет, Велийца, Алабак, Дъбраш. Виждаха се също Горнотракийската низина – Пазарджик, Пловдив, Средна Гора, Стара планина от Сърбия до Карандила на изток. Една наслада за очите, която завършва с гледката към язовир Белмекен и Венеца. Така се наричат върховете от Белмекен до Ибър. Преходът продължи около 7 часа с почивките.

Безкрайна шир, неповторими

гледки и усещане за необятност. Това ни предложи вече любимия и на нас Славов връх (2306

м н.в.). И макар мястото да не бе с голяма надморска височина, имаше чувството, че сме се изкачили на върха на света – там, където пред погледа няма граници и цялата красота на Рила може да ви докосне, докато седите замечтано на скалите.

Третият ден започна с веселия празник на Ангелина Генина. Много усмивки, мили пожелания, подаръци и по малко сълзи в очите. Да празнуваш рождения си ден с такива хора и на вълшебно място като Рила планина е най-големият подарък. След панорамна разходка във Велинград, заредени с енергия, емоции и обещания за нови срещи по нови маршрути (този път в непознатите Родопи) групата се раздели с Оги.

Рила е усещане, емоция. Ако веднъж видиш красотата на тази планина, винаги ще се връщаш в нея. За нас Рила е като уютен дом, който ни дава усещане за спокойствие, хармония и свобода.

„Рила си има своето очарование. Сигурни сме, че всеки може да открие по нещо ново и да изпита лично преживяване тук. Искрено ви съветваме да посетите това вълшебно място“ – споделиха туристи от осоговското дружество.

Силвия МИХОВА – секретар ТД „Осогово“ – Кюстендил

ДО ВРЪХ ЧУМЕРНА ПО „РУМЯНИНА ПЪТЕКА“

В Елено-Твърдишкия дял на Средна Стара планина се намира хижа „Чумерна“, близо до едноименния връх с височина 1536 м. Този маршрут бе планиран за членове ветерани на ТД „Патлейна“ – Велики Преслав. В края на горещото лято за тази дестинация бе избран последния августовски ден. Прегледах картите с маршрути до град Елена и по-скоро до самата хижа „Чумерна“ от Велики Преслав. Избрах да минем през Върбишкия край, да излезем на село Тича и от там преди град Котел да минем през живописното село Кипилово. От там да поемем на запад към град Елена, а после по посока град Твърдица, на 15 – ти километра от Елена се намира отбивката за хижа „Чумерна“.

Шофирахме, докдето може да се стигне с колата и я оставихме. Нарамихме раниците и поехме, следвайки синята маркировка по изречения от дъждовете някогашен асфалтов път. След около десетина минути нагоре, вдясно на пътя, имаше жълта табелка с надпис „Румянина пътека“. Решихме да следваме пътеката в гората

и да съкратим пътя, вместо да вървим по традиционния път. Още повече, че имаше указателни табели и маркировка с издялано в дървото усмихнато човече с бяло носле, синя камба и бяла усмивка под нея. Малко по-нагоре забелязахме пирамида от наредени камъни. След като я доближихме забелязахме, че под нея извира вода, поставено бе и канче за жадните... На пирамидата от дясно бе изрисувано човечето – отличителен знак, а до него бе изписано: **ВЛАДО ПАНО** – вероятно това е човекът, наредил камъните и направил пътеката. След около три-четири метра излязохме отново на „царския път“ от редени камъни, а нова жълта табелка ни упъти наляво, пак по „Румянина пътека“. Последвахме стъпките на Румяна.

Вървахме още около 20 – 30 минути сред високи букови гори и отново излязохме на главния път. Мислехме, че остава още много, но след някоя друга крачка в

далечината видяхме голяма табела с покривче от ония, на които слагат карти с маршрути. Като доближихме, видяхме изписан надпис с главни червени букви на бял фон: хижа „Чумерна“ и стрелка нагоре. Над табелата вляво нагоре се виждаше покривът на хижата. Останахме изненадани колко лек и приятен е преходът до тук. Вдясно от нас се виждаха бунгала, сред които и няколко нови, но и те бяха неза-

вършени, а срещу тях имаше скосана от дърво платформа, най-вероятно направена за зимна чайна.

След кратък оглед се върнахме отново на пътеката за хижата и точно там попаднахме на чешма, съградена тази година за същата тази Румяна от нейния възлюбен със следното послание: „Руме, Руме малка моме, изгорях по теб! Направих за теб тази чешма, дали би ме взела? Владо Пано – пишман майстор.“ То

е изписано на една счупена плоча, на която пишман майсторът е написал още: Счупеното е на късмет.“ Дали Румяна е казала „Да“ историята мълчи, но водата от чешмата е бистра и студена. А майсторът е направил и ограда, на която пише: „Отвори и затвори“. Доста ще да е хубава тази Румяна, щом толкова неща е направил за нея този Владо Пано, па след това и един параклис със животворна вода, и тази пътека. Но те носят наслада и на хората, които минават по този път.

След ровене в нета и повторен телефонен разговор с председателя на ТД „Чумерна“ разбрахме кои са Румяна и Владо – това са доскорошните хижари и маратонци, семейство Владимир и Румяна Пановски.

Качихме се до хижата по стръмен баир и ни посрещна временният хижар – председателят на ТД „Чумерна“, който очакваше скоро новите хижари. Самата хижа откъм е много красива и личи, че скоро е ремонтирана. Не влязохме вътре, защото бързахме да покорим връх Чумерна, а и времето наистина взе да се чумери. От хижата до върха

има 20 – 30 минути по черен път, а на самия връх е изградена военна база. Единствените хора, които срещнахме по този тих, приятен и спокоен поход, бяха едно семейство от Силистра. Те ни казаха, че най-висока част е там, където е поставен Кръста! Вървим към военната база, но дори и войници не видяхме, а само две кучета. Оглеждаме се за кръст, а той е пред самата постройка. На връх Чумерна винаги духа вятър, но пък панорамата от там е невероятна, не случайно военните са избрали това място за база. Панорамната гледка е на 360 градуса и се виждат всички пътища от изток, запад, север и юг, а при ясно време погледът стига до Родопска планина. Фотографирахме се за спомен и седнахме да се полюбуваме на гледката. Не ни се тръгваше от тук, но път ни чакаше – имаше да посетим още един обект – Мемориален комплекс „Вълчан войвода“. Там започна да вали, та се качихме в колата и следвайки капките дъжд, потеглихме обратно към Велики Преслав.

До следващото пътешествие с ТД „Патлейна“ – Ваня НЕДЕВА

